

Savez Rusina Republike Hrvatske • Союз Русинох Републики Горватскей

Нова Думка

ISSN 0351-3181

БРОЈ
ЧИСЛО 221

ГОДИНА
РОК L

1/2021

Popis stanovništva 2021. godine - značaj za manjine

Rusini smo - izjasnimo se da doista jesmo

Rusini u Republici Hrvatskoj žive već više od 180 godina, a na području Bačke, gdje su doseljeni prvi doseljenici rusinske nacionalnosti, skoro tri stoljeća. Kroz to vrijeme brojčanost rusinske populacije postizala je zavidan pozitivan trend, ali zadnjih 50 godina neumoljivo je išla silaznom putanjom. Dijelom je tome razlog, kako često znamo reći, asimilacija, ali velikim dijelom smo i sami odgovorni za negativno statističko stanje rusinske populacije. Naime, samo ako nas popisivači prilikom popisa stanovništva upišu da smo Rusini, tada nas i država „broji“ i daje nam određena prava i štiti naš nacionalni identitet. Ako se ne izjasnimo po našoj nacionalnoj pripadnosti, onda je uzaludno što „znamo“ da smo Rusini jer ako to nigdje ne piše i država će se drukčije odnositi prema pravima koja tim izjašnjavanjem stječemo, a koja se između ostalog odnose i na školstvo. Ugodna je spoznaja da rusinski jezik želi izučavati netko tko je druge nacionalnosti, ali još je ljepše ako to čine oni koji su po rođenju, po korijenima, pripadnici rusinske nacionalne manjine. Već samim rođenjem u rusinskoj obitelji, rusinska djeca postaju bilingvisti jer su okruženi dvojezičnošću od malih nogu. Promislimo samo koliko je to veliko bogatstvo!

Biti Rusin ne znači biti protiv nekoga tko to nije i nikada se ne smije dozvoliti da čovjek upadne u zamku nacionalizma. Nacionalno osviješten čovjek nikada neće postati nacionalista. Biti Rusin znači čuvati naslijeđe koje su nam preci ostavili, biti ponosan na svoju prošlost, ali graditi svoju budućnost u zajednici u kojoj živimo u suglasju sa svima. Biti anacionalan, reći da nacionalnost ne predstavlja ništa, to znači negirati naslijeđe, negirati narode, ne poštivati pretke, povijest koju tako pomno izučavamo kada želimo istražiti tko smo i odakle smo došli. I kada istražujemo pojedinačno, ne istražujemo narod, istražujemo pojedinačne korijene. Odakle sam ja s tim i tim prezimenom, gdje su moji korijeni? Zbog toga je važno izjasniti se prema svojoj nacionalnosti jer će danas – sutra naši potomci postaviti upravo to pitanje: tko sam ja, gdje su moji korijeni? Jesu li Rusini nestali zato što su izumrli ili zato što su tako htjeli jer se nisu izjašnjavali kao Rusini?

Ali kako je upravo u demokratskim društvima vidljivo, samo sami možemo iznjedrati boljitak i opstanak svoje nacionalne

manjine. Izjasnimo li se da smo Rusini, a što jesmo, statističari će to pretočiti u postotke koji će pokazati da Rusini, unatoč svim nedaćama s kojima se susreću po pitanju očuvanja jezika, pisma i nadgrađnje nacionalnog identiteta, opstaju na ovim prostorima.

Moramo priznati, nije jednostavno ako ste tako malobrojni kao Rusini u Hrvatskoj, a sve morate sami stvarati, i svoje rječnike, i svoje knjige za osnovnoškolce koji izučavaju rusinski jezik i kulturu po modelu „C“, komponirati nove pjesme, a nemati uzore iz matične zemlje, razvijati medijsku kulturu, prilagoditi gospodarski potencijal okruženju u kojem živite, a ostati vjeren sebi i svojoj nacionalnoj manjini. Kao primjer, vrlo dragocjen primjer i baština koju smo stekli je npr. jelo Sirec koji Rusini obavezno prave za Uskrs, a koji se ne susreće u drugim narodima. Trebamo to sačuvati i biti ponosni što imamo nešto „samo svoje“, nešto po čemu možemo biti prepoznatljivi, a opet u zajednici pridonijeti zajedničkim vrijednostima.

Zbog pandemije korona virusa, popis se najvjerojatnije odgađa

Kako smo iz nekih medija mogli saznati, popis stanovništva koji se trebao održati od 1. travnja do 7. svibnja 2021. godine, do daljnjega se odgađa zbog pandemije koronavirusa. Odgoda će najvjerojatnije trajati nekoliko mjeseci pa se tim slijedom može zaključiti da se popis neće održati prije lokalnih izbora, odnosno, očekivani termin je u lipnju, ali sve ovisi o epidemiološkoj situaciji u državi. Državni zavod za statistiku na vrijeme će izvijestiti javnost o datumu popisa.

Redovni popis stanovništva provodi se svakih 10 godina, a prošli je bio 2011. godine. Te je godine Rusina u Republici Hrvatskoj na popisu bilo 1936, iako svi znamo da nas ima više.

Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Hrvatskoj 2021. godine donesen je još 2019. godine, a prema njemu se popis trebao odvijati u dvije faze. U prvoj fazi, planiranoj od 1. do 10. travnja, trebalo se provoditi samopopisivanje stanovništva kroz elektronički sustav e-Građani, da bi nakon toga, od 16. travnja do 7. svibnja, terenski popisivači kontrolirali digitalne unose i popisali sve one koji se nisu sami unijeli u bazu putem e-Građana.

Statistika određuje parametre ostvarivanja zajamčenih prava iz Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina

Značaj popisa za nacionalne manjine je vrlo velik jer temeljem statističkih podataka o pripadnosti određenoj nacionalnoj manjini, ista stječe određena prava za očuvanje svoje kulturne baštine te kulturne autonomije.

Stoga, još jednom naglašavamo da ćemo kao nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj, kao Rusini koji stoljećima prebivaju na ovim prostorima i nisu zaboravili svoj jezik, svoje pismo, svoju grkokatoličku vjersku pripadnost i kulturološko naslijeđe, opstati samo ako se prilikom popisa stanovništva izjasnimo kao Rusini.

Ahnetka Balatinac

BROJ
ЧИСЛО 221

GODINA
ПОК 2021.
L

“NOVA DUMKA”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428–342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o. Cerna

Naklada: 700 primjeraka

“НОВА ДУМКА”

Видава: Союз Русинох РГ

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За видавателя: Дубравка Рашлянин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Тел. / факс. 032 428–342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкуе: Цертис д.о.о. Церна

Тираж: 700 прикладніки

Tiskano – Друковане

02 / 2021

Сіјена

Цена

10

Куна

Куни

Рукописи се не враћају.

Објављени прилози се хонорирају.

Рукописи ше не враћаю.

Обявени прилоги ше гонорују.

DRUŠTVO I POLITIKA - ДРУЖТВО И ПОЛИТИКА

Popis stanovništva 2021. godine – značaj za manjine 2

Локални виберанки – значносц за кажду локалну заедніцу та и гевту дзе жию меншини 4

93. telefonska sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske 5

Треба вихасновац шицко тото цо добре 6

LITERARNA STRANICA - ЛИТЕРАТУРНИ БОК

цми валалски улици 7

mračne seoske ulice 7

INTERVJU - ИНТЕРВЈУ

Спашиц „живу главу“ 8

Направена апликација за предшколске учене руского јазика 24

IZ NAŠIH MJESTA - З НАШИХ МЕСТОХ

12 годзин и 19 минути, 6,2 по Рихтеру 9

Колядоване онлайн 12

Крачунски и новорочни швета и були и не були 13

Бакарни дзвон за Дунајом 18

Иовген Кочиш, академски скулптор 20

Шветова рада Русинох/Руснацох/Лемкох 21

15. Рочна виберанкова Скупштина Дружтва „Руснак“ 21

Найдлугши час живота препровадзени у Барані 22

Люцке видзи аж под лесом, а својо не видзи ані под носом 26

Особна карточка 27

Правене сира, шметанки и масла 27

Zakornosti pjevanja u amaterskom pjevačkom zboru 28

Чијо же то волки 29

Жимски часи у хотаре и овоцніку 31

IZ RADA SAVEZA - ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗУ

Пре пандемию и тот рок будзе информативне виволане 10

DUMKIN VREMEROV - ДУМКОВ ЧАСОПЛІВ

Цо зме читали 1971. року 11

Русини у Винковцох – то гайзибанаре 11

Вше меней Русинох у Андриевцох 11

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA - ЗОЗ ДУХОВНОГ ЖИВОТА

Нашо парохіі – грекокатолицка парохія Св. Кирила и Методія у Загребе 14

Миклошевскому дзяикови благослов Святого Пристола 15

IZ RADA NAŠIH DRUŠTAVA - ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ

Руски бали ше традиційно отримую вжме 16

RECETI - РЕЦЕПТИ

Кромплі у фолиі 19

Чоколадова торта 31

STARE FOTOGRAFIJE - СТАРИ ФОТОГРАФИЈІ

Родзени дзень 26

RETROVCI KOJI NESTAJU - ПЕТРОВЦИ ХТОРИ НЕСТАВАЮ

Валалски жими зоз памяток 30

Насловни бок: Агнетка Балатинац – Жима 2021. року

Остатні бок: Звонко Костелник – Зоз подобового скарбу Союзу Русинох РГ

UREDNIŠTVO: Vera Pavlović (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Provči

SAVJET UREDNIŠTVA: dr.sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak

LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1),

“Nova dumka” je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА: Вера Павлович (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любица Гаргај, Владимир Провчи, Леся Мудри

СОВИТ РЕДАКЦИЈІ: д.ф.н. Оксана Тимко Дітко (председатель), Маріяна Джуджар, о. Владимир Седлак

ЛЕКТОРЕ: Мария Вулич (руски јазик), Андрея Магоч (гортватски јазик)

Друковане помага Совет за национални меншини Републики Горватскеј.

На вимагане Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскеј з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскеј од 15. јануара 1992. року (УЧ. 523–92–1) „Нова думка“ уписана до евиденциј јвних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источасно и становиско редакциј лебо видавателя.

Локални виберанки – значносьц за каждую локалну заедніцу та и гевту дзе жию меншини

Нагода выбрац гевтих хтори нам оможліва найлєпши живот у стредку у хторим жиєме

Каждого року у Горватскей маме даяки виберанки. Пред нами локални виберанки, як на бокох ДВП пише, а ми приношимо оригинални цитирани текст взагального толкованя цо то локални виберанки.

„Lokalni izbori su, u smislu Zakona o lokalnim izborima, izbori za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, izbori općinskih načelnika, gradonačelnika i župana te njihovih zamjenika i izbori zamjenika općinskih načelnika, gradonačelnika i župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskog naroda.

Vlada Republike Hrvatske raspisuje lokalne izbore. Redovni lokalni izbori održavaju se treće nedjelje u svibnju svake četvrte godine. Pravo birati na lokalnim izborima imaju državljani Republike Hrvatske s navršenih 18 godina života koji imaju prebivalište na području jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za čija se tijela izbori provode. Članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju pravo birati i državljani drugih država članica Europske unije, u skladu s posebnim zakonom.“ (Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske)

Числени предписаня дзекеди знаю збунїц

У морю рижних предписаньох, дзекеди нам ше случи же не замеркуєме гевто значне. На тих виберанкох значне тото же спрам заступеносци одредзеной националней меншини у одредзеной локалней и подручней самоуправи меншини маю право на заменїка општинского началніка, городоначалніка и жупана. Истого вибераю припадніки тей националносци хтора по предписаньох ма таке право. Але не треба занедзаба же ше попри општинских началнікох, городоначалнікох и жупанох вибераю и члени представніцких целох. Спрам меншинскей заступеносци, Руснаци по тєраз мали право на заменїка општинского началніка зоз квоти националней меншини у општинох Богдановци и Томповци.

Же бизме ше не страцели у предписаньох, важне мац на розуме на яки способ дакого вибереме лебо кельо маме довірїя до особи хтору вибереме, як и до странки хтору подупєраме лебо симпатїзуєме.

Як у горе цитираним текстѹ по горватски уж написане, локални виберанки ше отримую трецей недзелї у маю, кажды штири роки. Кельо за тєраз маме податки, шицко указує же ше так и случи, но пре пандемию коронавируса вше треба буц осторожни з інформаціями и провадиц их порядне. Понеже наш часопис виходи кажды два мєшаца, не у можлівосци зме ажуровац

інформації на дньовой бази, та прето модліме читачох за порозумєне.

Инфляция кандидатох и новооснованих политичних странкох пред виберанками

Кандидатох за локални виберанки найчастейше даваю политични странки, але часто ше зна случиц же ше зявюю и независни кандидати, односно гевти хторих кандидовала група гражданох зоз власнима подписами.

Маме нагоду замерковац же ше скорей виберанкох формую нови политични странки, тєраз уж барз популярни з пред'знаком, односно меном и презвиском „главного“ тей странки. О кратки час, рок-два тому, исти тоти политични странки ше гаша, лебо преходза до векших странкох, бо по тримовка хтору оптимистично достали од гражданох у першим зявїваню помали нестава, обєцунки хтори дали на виберанкох ше не витворюю, понеже су часто меншина при одлучованю, а граждане поставаю свидоми же политична тарговина постава цошка цо починаме доживїовац як дацо нормалне, гоч нам розум гутори же то не нормалне, а ище меней моралне.

Тих дньох маме нагоду читац и о аферох хтори ше розодкриваю скорей виберанкох, а як чуєме преїг средствох явного медийного сервису, за приход на власц дзєпоєдни шицко порихтани зробиц, та и подкупїовац процивкандидатох же би не мали конкурентох.

Кого вибереме, то на нашей свидомосци, але треба вше мац на розуме же цо гевтот хтори будзе избрани принєше добре до нашого стредку, за лєпши живот шицких.

Же бизме ше не спредвєди, спатримє скорейши резултати

У Осиєку, а и по Горватскей, маме аферу „razdjelnici“ хтора ше анї по нешка не закончєла, а тот хтори ю людзом надрилєл, без ганьби ходзи околѹ. Случєло же ше єден политичар з локального стредку одскочєл „високо“, пришол аж на министрську позицию, а вєц примушєл людзох хтори биваю у будинкох з хторих векшина будовани скорей 70 и вєцєй роки, же би на своєю радиятори утрадзєли „роздзєльнїк“, нїби же би им пришпоровал пенєж на зогриваню. Тот исти, чи не роздумал, чи го дахто подло информовал, а цо чєжко мож

вєриц, бо го дзєпоєдни з нас особє познаю, людзох у будинкох хтори не маю енергєтски зашитни слєй, привєдол до позиції же кєд сцѹ мац цєпли кварталї, зогриванє плаца вєльо вєцєй як скорей, а нїхто не зна по якей формули мож дознац кельо хтори мєшац будзє коштац тото зогриванє. Так же людзє, пре страх од вєльких рахункох, часто биваю у подло зогратих кварталєх, най не повєме же ше змарзує. А прєцо? Прєто же дали довірїє комушиц хто их поспредєдал. Профитовали приватни компаниї хтори исте утрадзовали и на далєкосц одчитую, та гевти хтори у вєльких кварталєх биваю сами, зогриваю лєм єдну од трох лебо штирох просторїях.

Проблєм у нашей держави кєд ше раз дацо зроби та гоч и погрїшне, чєжко виправїц, а пошлїдки зноша лєм звичайни гражданє, часто гевти найхудобнейши.

Прето потребнє же бизме и на тих локалних виберанкох вибрани правє гевти особи хтори найхасновитши за каждого з нас, и за нашу заєднїцу у цалосци. Чи то будзє гевтот хтори да попилїц превисоки и уж по сигурносц хижох опасни стари ядловци у Миклошевцох, лебо гевтот хтори, кєд же то потребнє, отвори дзєцинську заградку у Петровцох, лебо цо уж каждая заєднїца, цо кажды валал заклучи же му найпотребнейше. Охабме каждому най роздума и одлучи.

Ми виберамє

Як зме могли прєчитац на интернету, Горватска ма 479 општини, 128 городи, 20 жупанїи и Город Загреб як окремну цалосц. Повторимє же по меншинскей квоти, по потерашнїх інформаціях зоз ДВП, Руснаци маю право на заменїка општинского началніка у општинох Богдановци и Томповци, але локални виберанки нам даваю нагоду, вибрац найлєпших од найлєпших на шицких урєвньох локалней и подручней (регионалней) самоуправи, од општинских началнікох по городоначалнікох, жупанох та представитєльнїх целох. Кельо важнє же бизме вибрани тото цо нам припада по националней квоти, єднак важнє же бизме вибрани и шицких других ношитєльох власци хтору буду окончовац идуци штири роки. Вони у нашо мєно буду управяц з маєтком хтори им поверєни чи у општини, городу лебо жупанї. Але, вше мушимє мац на розуме же ми виберамє, а як мамє нагоду видзиц по цалєй Горватскей, афєри хтори кажды дзєнь вибулькую як гомбульки з мулїанки, указую же хто ше раз „долєпи“ власци, часто ше зна справовац як „локални шерїф“, але забува же шицко скритє кєди-тєди будзє одкритє. Прєто виберамє найлєпших и вшєлїяк не забудзєме же на виберанки трєба висц, бо кєд не видзєме, избрани будзє дахто хто можебуц анї не по нашей дзєки.

Агнєтка Балатїнац

93. telefonska sjednica Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske

S obzirom na aktualnu epidemiološku situaciju i provođenje mjera zaštite od epidemije bolesti COVID-19, a na temelju članka 11. Poslovnika o radu Savjeta za nacionalne manjine, predsjednik Savjeta Aleksandar Tolnauer sazvaio je 93. telefonsku sjednicu Savjeta za nacionalne manjine za 28. siječnja 2021. godine i predložio sljedeće točke

Dnevnog reda

1. usvajanje Zapisnika s 92. sjednice Savjeta za nacionalne manjine;
 2. program rada Savjeta za nacionalne manjine za 2021. godinu;
 3. informacije o prijedlozima programa pristiglih na Javni poziv udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za predlaganje programa kulturne autonomije iz područja informiranja i izdavaštva, kulturnog amaterizma i manifestacija, programa koji proizlaze iz bilateralnih sporazuma i ugovora, te programa kojima se stvaraju pretpostavke za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina za 2021. godinu.
- Nakon što je usvojen predloženi dnevni red, od 18 članova Savjeta njih 16 je glasovalo „ZA“ usvajanje 1. i 2. točke dnevnog reda.

AD.1 Nakon što je usvojen predloženi dnevni red, od 18 članova Savjeta njih 16 je glasovalo „ZA“ usvajanje Zapisnika s 92. sjednice Savjeta za nacionalne manjine.

AD.2 Sa 16 glasova „ZA“ usvojen je program rada Savjeta za nacionalne manjine za 2021. godinu.

AD.3 Informacije o prijedlozima programa pristiglih na Javni poziv udrugama i ustanovama nacionalnih manjina i nakon izvrše-

nog uvida u prijave programa, a na prijedlog Komisije, utvrđeno je da je na Javni poziv za 2021. godinu ukupno prijavljeno 1099 programa kulturne autonomije (informiranje, izdavaštvo, kulturni amaterizam i kulturne manifestacije) od strane 93 udruga i ustanove nacionalnih manjina sa 127 njihovih podružnica, ukupno 220 udruga - prema priloženoj tablici.

Ukupno po programima kulturne autonomije

- informiranje: 63 programa
- izdavaštvo: 78 programa
- kulturni amaterizam: 427 programa
- kulturne manifestacije: 531 program.

Zvonko Kostelnik, prof.

NACIONALNA MANJINA	INFORMIRANJE	IZDAVAŠTVO	KULTURNI AMATERIZAM	KULTURNE MANIFESTACIJE	UKUPNO PROGRAMI	TRAŽENA SREDSTVA
Albanci	6	13	14	45	78	5.804.049,41
Bošnjaci	7	13	23	61	104	5.868.581,42
Bugari	1	1	0	0	2	133.755,00
Crnogorci	2	5	7	22	36	956.630,00
Česi	4	0	113	36	153	4.252.000,00
Mađari	3	5	69	145	222	8.666.456,00
Makedonci	1	1	35	35	72	1.052.150,00
Nijemci i Austrijanci	2	3	16	19	40	1.438.075,00
Poljaci	2	0	1	5	8	249.925,00
Romi	3	3	1	9	16	1.439.755,95
Rusi	4	1	3	12	20	808.650,00
Rusini	2	4	25	18	49	948.750,00
Slovaci	1	6	48	20	75	1.946.000,00
Slovenci	5	2	23	20	50	1.195.725,00
Srbi	10	12	25	59	106	15.630.560,00
Talijani	4	1	0	10	15	7.020.000,00
Ukrajinci	1	3	22	11	37	1.039.800,00
Židovi	5	5	2	4	16	1.086.033,76
UKUPNO	63	78	427	531	1099	59.536.896,54

Розгварка зоз председателюм Ради рускей националней меншини городу Вуковару

Треба вихасновац шицко тото цо добре

(друга часц)

*** Яки вам финансии и чи за гевто цо сцеце одробиц маце досц пенезу?**

Нашу Раду финансиує Город Вуковар. Пенез ше достава спрам гевтого цо зме заплановали за наиходзаци рок. Спрам того ше вец муши и ровнац. Пре корону тот рок специфични, та нам оможливе пре наменит средства и потрошиц их на дацо инше. Ми зоз средствами хтори доставаме задовольни, бо не маме даяки барз вельки проекти и плани. Нашо плани ше углавним звездза на тото же бизме анимирали Руснацох. На приклад, кед нашо руски здружєня дагдзе путую, ми им помагаме у плацєну драги, з тим же вец з нїма на тоту драгу можу путовац и вуковарски Руснаци хтори не члєни їх здружєня, так же не муша заплациц драгу, лєм змесценє и костиране. Гоч така можливосц иснує за путованя у Горватскей и иножемстве, по тераз зме то практично витворєли зоз путованьом до України зоз Дружтвом Руснак.

Даскельо раз до рока Рада сама организує одход до Войводини. Порядне ше идзе на „Ружову заградку“ до Нового Саду, а вец ту були и одходи на „Одгуки ровнїни“ и „Дни керестурскей паприги“ до Руского Керестура, студийне путованє до Нового Саду и подобне. На таки одходи путує коло двацєц особи хтори у тот час зацїкавени за тот змист хтори понукаме.

*** З якими ше почежкосцами стрєтає у своєй роботї?**

Ту и там случую ше незавидни ситуациї, але вец зволаме схадзку и о тим бешедуєме, а вец принєшеме заєднїцкє заключєне або ришенє даякого problemu. Нїгда ше не случєло же бизме ше коло дачого не зложєли.

*** Як ваша Рада участвує у явним живоце Городу Вуковару?**

Як политичнє цело по тераз зме ше у яв-

Уши состав Ради: касирка Наталия Барна, подпредседатель Мирослав Дїтко и председатель Зденко Бурчак

носци звїювали кед зме були поволани представиц нашу руску националну кухню. Конкретно ту думам на ортимованє Филм фестивалу, кед кажди дзєнь под час истого даєдна мационална меншина презентує своєю национални едла. Ту зме ше представєли ведно зоз КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, чийо члєнїци порихтали смачни руски едла и покєраї.

*** Яке маце сотрудицтво зоз локалну самоуправу?**

Окрем контакту зоз особу хтора задлужєна за национални менши, ми у Городу други контакти не маме. Тераз праве сцигол допис же маме можливосц буц присутни на схадзкох Городскей ради, але лєм патиц цо ше и як там роби. Медзитим, пре корону и ограничєне число людзох на схадзкох то тераз ище не можливє. Ми не маме даяки уплїв на роботу городских целох.

*** Чи Руснаци знаю своєю права хтори има дава держава и чи их хасную?**

Права як права добри и добре же ше их ма. Зоз контактох з людзми заключуєме же углавним знаю хтори маю права, але их не хасную пре им познати причини. Думам же ше нашо людзе не сцї-

видзєльовац од векшини. Ту и ситуация же єст барз мало руски, нємишани малженства, дзе ше кєждє приспобує своєй животнєй ситуациї.

*** Як сце задовольни зоз информваньом на мацєринским язїку?**

Пред войну зме мали своєю емисии на руским язїку на Радио Вуковару и то було барз добре. После войни ше ознова рушєло зоз радио-емисиями, але ше то мушєло плациц. Кед ше средства за финансване потрошєли, радио-емисии утаргнути и за тераз, як ствари стая, так и остане.

На державнєй телевизии єст емисия о националних меншинох хтора на програми суботами пополадню под назву „Призма“. Єст емисии по руски и на Винковскей телевизии.

Емисия „Призма“ єдна од можливосцох и добре же иснує. Нє можєм повєсц же зме у емисии часто заступєни, а нє можєм повєсц и же нас нєт. Думам же кед бизме були кус активнєйши и нас би частєйше було видно на телевизии.

Мамє и нашо руски часописи хтори видава Союз Русинох РГ, а то Нова думка, Венчик и Думки з Дунаю. Моєо думанє же би нашо часописи мушєли за нами охабиц тирвацї шлїд. На хтори способ? Так же би нє випатрєли як даяки локални новинки, але як историйни документ хтори остава за будучносц. Же би дахто, кед за даскельо роки отвори тоти нашо часописи, у нїх нашол тото цо виучє. Нам ше случєло же кед зме по старих Нових думкох глєдали даєдни податки, же зме их нє могли найсц. Кед дацо записанє то вец и остава, а кед нє, вец шицко одходзи до забуца. У нїх, по моїм думаню, треба же би були видруковани активносци, датуми, мєна и фотографии подписани зоз мєнами.

*** Як сце задовольни зоз пєстованьом култури рускей националней меншини?**

Нашо културни дружтва маю своєю плано и програмо по хторих робя. До їх роботи ми ше нє мишамє, заш лєм думам же зме ище вше досц заступєни на рижних манифєстацийох, нє лєм наших руских, але и других и же ше за нас чує.

Правда же нас єст вше менєй, але то би нє шмєло уплївовац на квалитету програми хтору давамє и зоз хтору ше другим предствямє. Можєбуц би дакєди було лєпше и нє завиц ше, як ше дагдзе поганьбиц.

*** Цо по вашим думаню найвєкши проблем хтори Руснаци маю и з яки-**

Мирко Дорокази, Владимир Бучко, Зденко Ждиняк и Наталия Гнатко

ма ше почежкосцами у живоце найвечей стретаю?

Найвекши проблем егзистенция, значи, адекватне работне место на хторим це буду почитовац. То основни проблем хтори маме, але на хтори ми не можеме вельо уплівовац. Нашо людзе робя добре и чесно. Од вше зме научени жиц од своей работи. На концу, ту зме ше и приселели як наемни роботніки. Ту зме ше и знашли, та велі Руснаци позакончовали високи школи и пребили ше далей. Маме наших людзох и на руководзацх и политичних местох. У процентох кельо нас ест, маме вельке число школованих людзох.

*** Цо думаце яка будучноц пред нами цо ше дотика очуваня нашого, руско-го идентиту у Републики Горватскей?**

Шицки ми знаме же ше руски язык и традиция помали гаша, цо судьба и шицких других малих националних меншинох. Як ше то швидко будзе одвивац найбаржей завиши од нас самих. Ту найбаржей завиши о тим як буду робиц нашо здруженя и од Союзу Русинох хтори зазберуе найвекше число наших здруженьох. Кельо ше то отри-ма, кельо то будзе квалитетне и добре, увидзимо. Ту тиж так и Дружтво Руснак хторе тиж так роби на отримованю свидомосци Руснацох.

Наша Рада и други нашо руски Ради тиж треба же би робели на нашей егзистенциі.

*** Хто по Вашим думаню ноши найвекшу одвичательносц у нешкайших цахах осмицалці?**

Найвекша одвичательносц на руководству, починаючи од мене самого, як у Ради, так до председателюх у КУД-ох, Союзу и Руснаку, бо председателе вельо могу уплівовац на роботу своіх членох. Буц председатель дачого то барз велька одвичательносц, бо еден чловек може направиц вельо доброго, але и противно. Тото цо ше направи остава за нами. Добре кед добре, але кед не, вец то познейше барз чежко виправиц. То вшадзи так, але понеже зме лем громадка, треба же бизме цо меней гришели. Кажди Руснак нам важни, окреме кед же ше вяшнюе як Руснак.

*** Можеце нам дац едно огляднуце на прешли рок и яки маце плани за идуци?**

Того року була корона. На щесце, були зме на „Ружовой заградки“ бо теди граніци ище не були заварти. Барз ми мило же зме то витворели и людзе хтори иду на тоту манифестацию барз задовольни. Число зацикавених людзох ше з рока на рок звекшуе, бо хто пойдзе раз ма жадане исц и идуцого року. Понеже пре корону не були отримани Летна школа, Рутенияда и Дзень Руснацох РГ, средства за тоти збуваня шме-

ли зме пренаменіц. Конкетно, з німа зме помогли КУД „Осиф Костелник“ и Дружтво „Руснак“.

Наздавам ше же зме нарочити зреализовац шицки нашо плани хтори ше не буду вельо розликовац од тогорочних. Барз значне не претаргнуц нітку хтора нас водзи, бо кед ше ю у гоч хторей активносци раз претаргне, будзе барз чежко ознова ше на хю надовязац лебо ю ознова започац.

Нажаль, людзе ше барз швидко умертвля. Наздавам ше же тота корона швидко преїдзе же бизме ше ознова могли сходзиц по дружтвох у полним составе, та шпивац и танцовац, и шицко друге як и скорей тей пандеміі хтора залепела цали швет.

Я вше за тото же треба помагац гевтим хторим помоц потребна, поготов гевтим хтори робя.

Сцел бим ище наглашиц же у наших жи-

вотох шицким барз значна и наша греко-католицка вира хтора нас тиж рак зазберуе, кус видзелюе, та вец и зединюе. И ту маме плани же бизме могли баржей попровадзиц и вирски збуваня. Крачун уж означуе на тот способ же нам школяре зоз ОШ „Антуна Бауера“ Вуковар, хтори виучую руски язык и культуру, приходза винчовац до Ради, а ми их вец даруе. Тоти дзеци у Вуковаре не бешедуя дома по руски, але ше у школи по перши раз стретаю зоз тим языком и нам мило же сцу учиц и же сцу бешедовац по руски на способ як то вони могу.

*** Можебуц маце даяке поручене за Руснацох у городу Вуковару, або у Горватскей взагалі?**

Тото зме цо зме, маме свой язык, свою культуру и традицию и треба вихасновац шицко тото цо добре, а тото цо можебуц не таке добре, намагац ше одложити на бок. Любица Гаргай

цми валалски уліци mračne seoske ulice

запалели ше шветла на уліци
циганка рушела зоз жобрана
гу свойому кочу
и дому

пияніца
хтори ше
ані того дня не сцел напиц
плянтаючи ше погледал свой дом
свою шопу
у хторей часто перебувал

гдловица праве тот час
заварла жалузії
и капурку пошла замкнуц
бо ноц приходзи

змирени уліци вошли до ноци
сцисли свойо перша
и задумано гледали
чи увидза ище дакого
чи даеден преходнік
дотхне зоз свою ногу
іх тварди дражки

можебуц и тот ноц будзе циха
лем ноцни цині сцеха
буду гледац чи остало даяки одрудки
же би засицели свойо празни жалудки

мешац ше ошмихнул на небе весело
задзераючи ше до гвиздох
жадаючи же би шицким
хтори би ше можебуц сцели
по тей ноци преїсц
ошвицел голем кельо тельо
цми валалски уліци

upalila su se svjetla na ulici
cigančica je krenula iz prošnjeg
ka svojim kolima
i domu

pijanac
koji se
ni ovoga dana nije htio napiti
posrćući potražio je svoj dom
svoju šupu
u kojoj je često obitavao

udovica je upravo
zatvorila žaluzine
i kapiju pošla zaključati
jer noć dolazi

smirene ulice ušle su u noć
stisnule su svoje grudi
i zamišljeno tražile
hoće li još nekoga vidjeti
hoće li koji prolaznik
dotaknuti svojom nogom
njihove tvrde stazice

možda će i ova noć biti tiha
samo će noćne sjene potihoo
tražiti je li ostao negdje kakvih otpadaka
da bi zasitili svoje prazne želuce

mjesec se osmjehnuo na nebu veselo
zadirkujući zvijezde
želevći svima
koji bi možda još htjeli
po noći proći
osvijetliti barem koliko toliko
mračne seoske ulice

Любица Гаргай

Хроніка єдного часу... III часц

Спашиц „живу главу“

Прегажели ярки полни з воду, преходзели през кукурици у хторих лежали погинути, прешли минске польо недалеко од шлюнкарні при Немцох. Видзели страхоти, але змогли шицкога ше ратовац.

*** Як сце дошли на шлебодну територію?**

– По приходу до леса знали зме же то краткорочне ришене и же ту не можеме длуго остац. Єлаш зме напуцели 14. октобра вноци. Одлучели зме же хто шме най идзе до Илоку, до конвою, а хто не, най идзе до пребиваня. Нас 19 рушили ше пребивац на шлебодну територію. Познали зме терен по хторим зме мали исц, але опасносц була прејсц калдерму. Перше зме рушили през дзень и раховали же калдерму медзи Товарніком и Илачу пребегнеме у хвильки, але праве теди тамадз ше рушал конвой полни оплячканих стварох. Було ту трактори, польопривредни прикључки и рижни други ствари хтори нашо обисца мали. Шицко одвожене у напраме Сербії. Плячкало ше навелько! Поцагли зме ше и одлучели же причекаме ноц. Векша шанса за необачліви преход.

Товарнік спаднул, Илача спадла, велі погинули лежали по хотарох, але не мало ше часу патриц ані хто то, ані затримовац ше. Барз неприемне чувство гажіц так вноци по польох, окружени з мертвима.

Ярки при калдерми були полни води. Шицки зме були змачкани, але мушело ше исц далей. Циль нам бул валал Немци. Знали зме же там нашо.

Кед ше спуцела ноц, на Немци спадли даскельо гранати зоз Илинцох. Дакус нас то збунело бо зме не знали цо ше збува. Але заш лем, логика гуторела же кед ше на даяке место штреля, значи же тото место ище не у неприятельских рукох. Одшмелели зме ше и рушили далей.

Коло єдней шлюнкарні на уходзе до Немцох були неприятельски пункти, було миниране, мини було видно з голим оком. Не знали зме цо зробиц. Дакус нас озда и щесце послужело бо праве теди бул напад на Делетовци, та на пункту не було нікого. То зме дознали аж познейше. Преходзели зме зоз страхом але то нам була єдина опция за прежиц. Поспицело нам ше не нагажиц ані на єдну мину и ніхто не штрелял на нас. Кед нас застановела стража на уходзе до Немцох, оддихли зме. Спашили зме ше!

Рано пришол автобус по нас и одвезол нас до Жупані. Там зме ше дакус пошорели, окупали, а вец гуторене же кажде з нас може кадзи сце.

Нас 11 одлучели же пойдземе до Винковцох. Там на єдним пункту бул заповідік Янко Фа (Галусков). Його зме познали бо є родзени у Миклошевцох, але жил у Винковцох. Прикључели зме ше гу ньому.

Людзе у тих часох були як змухавени. Не знаш цо з твоїма, не знаш цо ше дзе случує, у Вуковаре страшни борби, а ми не можеме ніч. Познейше зме осигуровали старого Ястраба хтори по октобер 1991. року бул заповіднік охрани Вуковару, а вец є премесцени до Винковцох.

***Яки бул живот у Загребе, як ше фамелия позберала**

– Моя фамелия вишла зоз конвойом зоз Илоку хтори 17. октобра прејг Босней сцигол до Жупані, а вец були розмесцени по рижних местох. Кед Вуковар окупировани, стари Ястраб пошол за Загреб, та ані я вецей не мал прецо остац у Винковцох. Позберал сом своіх, а и других Миклошевчаньох хтори сцели исц, та пошли и ми. Змесцели нас до готелу Интернационал.

Шицки тоти збуваня були як єден неприятелни сон. Не так давно зме були дома, мали зме свойо хижи, свойо маєтки, а тераз зме нараз у якимшик готелу, з мещком у рукох. Не знаш цо будзе наютре, дзе будзеш жиц, цо будзеш робиц, дзе ше дзеци буду школовац. Вельки прицисок, а одвитох нет.

Понеже Ієно Гайдук и я були суседово у готелу, хижа попри хижи, одлучели зме же шицко цо було и цо ше будзе случовац же будземе записовац.

Нашли зме дзе ше сходза Руснаци у Загребе та и ми там одходзели. Там зме достали єдну грубу кнїжку до хторей зме позаписовали шицко, од твореня

Еуген Гайдук и Дјуро Бики у Загребе купую пакеци за дзеци же би вибеженски Крачун бул меней страшни

Дјуро Бики

вещейстраначя, снованя Горватскей демократскей заєдніци, та по тот дзень кед зме сцигли до Загребу. Шицко зме позаписовали цо зме знали, и хто дзе страдал, и хто цо робел док зме ище були у валале.

Тоти записи ми барз добре послужели кед сом ше одлучел написац кнїжку, гвари Бики.

***Яки були чувства врациц ше знова до войны**

– О два мешаци як зме пришли до Загребу, зоз министерства охрани достал сом поволанку, односно заповид же бизме ше врацели до Винковцох и формовали 10. домобранску пуковнию.

Так же я, Оляча, Винко Йович и ище даскелі, пошли до Винковцох. Найважнейше було же би ше людзе не порозиходзели койкадзи, а и же би мали даяку плацу. Тримала ше граніца розграніченя з неприятельским войском од Комлетинцох, прејг Нуштру аж по Ярмину. То тримала наша 10. вуковарска и 9. и 11. винковска домобранска пуковниа. Просторіи зме мали у Ина нафтаплину. Скоро шицки вуковарчане и людзе з околних валалох були у теј пуковниі. Ото Блажевич бул перши заповіднік. У Загребе ше формовал уряд за охрану за бувшу општину Вуковар. Отамаль посилали податки кого треба поволлац. Я водзел евиденцию у Винковцох и мобилизовал сом тих чийо ми мена послали.

На тим роботним месце бул сом по 1996. рок кед сом дожил инфаркт. По тим сом ше дакус поцагнул, але сом не вишол зоз войска. Але, почал сом робиц други ствари.

– предлужи ше

Агнетка Балатинач

На 12 годзин и 19 минути, 6,2 по Рихтеру

Шокантни рок

Початком 2020. року, почало ше шушо-тац же ше дзешка у Китаю зявела якаш операца хорота од хторей велі умераю, а нет за ню ліка. Дакус зме ше застарали, але понеже то барз далеко од нашей жеми, думали зме же зме не загрожени. Медзитим, медзинародна повязаносц преїг бизнису, студийох и путованьох спричинела того же цо було далеко, пришло блізко.

Кед ше зявел перши хори у Европи, знова зме не були так барз застарани бо то не у Горватскей. А вец зме поближей спатрели реалносц и похопели зме же тот далеки швет, не таки далеки, а повязаносц едних з другима каждодньова. Нашо млади студираю по рижних жемох, дзекеди и там дзе бизме ані не подумали. Тарговина, односно бизнис розширени по цалим швецце, а держави хтори дакеди глашели за найважнейших тарговинских партнерох, помали трацели свою предносц. Окреме за менших поднімательох отверали ше тарговища до недавно не нательо познатих жемох.

Пандемия, хтору Шветова Здравствена Организация (SZO) преглашела 11. марца 2020. року, була цошка цо веліх престрашело. Коронавирус пришол до Горватскей. Уж 13. марца 2020. року, Влада Републики Горватскей принесла одлуку же ше маю заврец оводи, основни и средні школи, а 16. марца и факултети. Жадало ше застановиц ширене операцей хороти хтора наволана COVID-19. Медзитим, було вше вецей охорених, а велі и умерали. Прето, 23. марца принесена одлука о забрани напуцання места перебуваня, уводза ше препусніци же би могли путовац лем гевти хтори то пре роботу лебо здраве муша. Застановел ше живот. Так, з меншима корекциями, потирвало аж по 11. май.

Одлегчане, а вец нови шок

Праве зме кус оддихли, а вец пришла недзеля, 22. май, и шокантна вистка – трешене жеми потрафело Загреб и околско! Трешене жеми було 5,5 ступні по Рихтеру. Барз зме були потрешени з тоту вистку бо велі нашо биваю на тим подручу. Щесце, ніхто од наших познатих не настрадал, але настрадали хижы и кварталі, вельо того було розваляне, а покалічених було 27, док една особа не прежила. Чловек справени з чудних материялох. Присподобюе ше новонастатим ситуациейом и идзе далей. Лето нам принесло одлегчане. Могло ше путовац, ишли зме до родзини, на морйю, видзело ше нам же живот постал

„нормални“. Нашо з Немецкей и других жемох дзе пошли робиц, врацали ше дому нацивиц родичох. На хвильку ше видзело як же би шицко було „по старим“. Барз зме ше радовали же ше можеме видзиц едни з другима. Але ешень нас знова врацела до немилых коляйох хороти КОВИД-19 хтора не щезла.

Знова пришла забрана напуцання места перебуваня, дзеци не ходзели до школи, настава ше одвивала онлайн, кафичи позаверани, ресторани не шмели примац госцох, але лем рихтац едзене за ношиц дому, до тарговинских цен-трох шмело войсц лем одредзене число купцох, а до церквох, з векшима лебо меншима вименками, лем 25 особи, без огляду на квадратуру самей церкви. Мушело ше ношиц защитни маски вшадзи дзе не можліве тримац дистанцу едних од других найменей 2 метери, а явни превозки мушели зменшац число путнікох у превозкох на вецей як на поли. Велі предписаня збуньовали уж и так збунетих людзох. Ніхто вецей не знал ані хто кому може пренесц вирус, ані як ше од истого мож очувац. Не знали то ані сами фаховци бо то бул якиш нови вирус хторого преучовали з дня на дзень. Але робели на правеню вакцини, намагали ше створиц яку-таку защиту за людзох, лем неставало часу. Хорота КОВИД-19 одношела животи, а не видзело ше ей конца!

Горше од горшого по сам конец рока

Прибліжовал ше конец 2020. року. Шицки ледво чекали же би закончел. Живот ше одвивал онлайн, а комуникация вше вецей була преїг рижних платформох за комуникацию лебо дружтвених мрежох. Крачун прешол досц смутно, праве як и Велька ноц, бо нашо зоз других жупанийох, а окреме зоз других державох не могли буц з нами. Думали зме лем най уж раз закончи тот 2020. рок! Горше од того цо зме дожили не може буц! А вец пришол 29. децембер. Цошка ше затресло под нами, ледво зме станули з карсцеля! Тирвало даскельо секунди, але цалком достаточ-но же би ше з обисца вибегло на двор дзе ище вше тирвало трешене. Трешене,

трешене! Чуло ше з даскеліх хижох. Чувство було барз неприемне. Почали бренкац телефони, волали нашо з иножемства. Цо ше то случуе у Горватскей?, питали ше. Того вовторку, на 12 годзин и 19 минути страшне трешене жеми потрафело Петриню и околско, 6,2 ступні по Рихтеру! Дзень скорей случел ше кус менши, але заш лем страшни од 5,2 ступні, але тот од 6,2 бул катастрофални! Чувствовали го велі доокола, та аж и у Миклошевцох, Петровцох, Вуковаре, явели и нашо Руснаци и зоз Нового Саду, Кули же го и там чувствовали.

Познейше обявене же эпицентр жемотрешеня бул при месту Страшник, недалеко од Петрині, а моц му у самим эпицентру була аж 6,4 по Рихтеру, док сейсмологове у Горватскей зазначели 6,2.

У трешеню жеми живот страцели 7 особи.

Окром у Горватскей, трешене ше чувствовало у часцох Австриї, Босни и Герцеговини, Италиї, Мадярскей, Немецкей, Румуніи, Словацкей, Словеніи, Сербіи, Чарней Гори и Ческей.

Не сами сце

Слоган хтори ше круцел на шицки боки, але не лем слоган, насправди велі истей хвильки пошедали до своїх автох и рушели на пострадани подруча помагач. Волонтерох було тельо же у едней хвильки Червени крїж замоддел най вецей не приходза, односно, хто жада помогнуц най придзе и даедне дзень познейше, бо чкода така велька же волонтере буду потребни мешацами.

Ангажовали ше шицки жителе Горватскей, а и велі з иножемства. Медзи першима помоц почали зберац и општини Богдановци и Томповци, а велі Руснаци ше и особне уключели до помоци. Тиж так ше уключела и грекокатолицка церква, та нашо парохіи непосредно послали помоц до загрожених подручох, а як маме информация и интернет бокох Руского слова, тиж и керестурска парохия св. оца Миколая на шицких богослуженьох 10. януара зберала „дзвончок“ за пострадалих у трешеню жеми у Горватскей.

Вироятне же ест ище велі самопожертвовних добротворох за хторих не знаме бо не жадаю же би ше их споминало. Людзе з потрафених подручох шицким подзековни, але не забудзме на нїх ані у едней хвильки. Велі хтори мали шицко тераз вецей не маю ніч, а помоц им будзе потребна ище длугоки час. Поможме гевтим хторим найпотребнейше. **Агнетка Балатинац**

Отримана перша схадзка Совиту Новей думки у тим року

Пре пандемію и тот рок будзе информативне виволане

Потребно уклучиц цо векше число младих сотруднікох

Концом януара того року, точнейше штарток, 28. януара на 17,30 годзин, отримана преша схадзка Совиту Новей думки на хторей окрем членох Совиту и редакції Новей думки були присутни председателька Союзу Русинох РГ Дубравка Рашлянин и подпредседатель Союзу Владо Русин. На поволанку ше одволяли члени Совиту Новей думки Владимир Седлак и Маріяна Джуджар, члени редакції Агнетка Балатинац и Любица Гаргай, секретар Союзу Русинох РГ Звонко Костелник и главна и одвичательна редакторка Союзного информованя и видавательства Вера Павлович. Председателька Совиту Новей думки др Оксана Тимко ше пребачела, як и член редакції Владимир Провчи.

У уводним слове редакторка винесла познати факти о прешлим року хтори закончени спрам финансийних и видавательних планох, як и факт же зме и за тот календарски рок спрам Совиту за национални меншини послали молби за финансоване 6 числох Новей думки, 4 числа Венчику, Думки з Дунаю и два видавательни авторски діла.

Окремне виволане за нашо информоване предлужене пандемії вируса Ковид-19 и предлужене мирох Штабу за охрану од оберацих хоролах хтори культурну діялносц у цалей держави и цалим швецє зведли на минимум. Недостаток культурних манифестацийох хтори углавним и у нашим штреку як и хторим швета прешли до онлайн форми не значи же нашо информоване шме ослабнуц або ше претаргнуц. Редакторка поволала присутних на предкладане нових темох.

Председателька Союзу предложела же би ше у першим числу наших читательох здогадло на руски бали хтори тримани у прешлих роках, тиж предложела же би ше у Думки друковал мали словнік каждодньових поняцох хтори нашо активни беседніки уж призабули и прилапели слова зоз горватского языка.

Звонко Костелник дал заувагу же би даедни стаемни рубрики хтори порядне виходзели цеком остатні два роки требало на одредзени час претрагнуц, думаючи першенсврено на рубрику о

здаву, у хторей представени вежби за розлични хороти косцох и на психологийни теми.

Уж скорей було бешеди о зацикавеносци читательох за рецепти, а необходимо вшеліак врациц и польопривредну рубрику. Єдна з идейох и тот же би ше направел кратки Думков часоплів, по неже того року Нова думка и Венчик полня пол друкарского століття и зоз наших найстарших числох вибрац цикави тексти.

Агнетка Балатинац наглашела же Думка и надалей муши буц актуална у однору на збуваня коло нас, же ше треба огляднуц на за нас значни наиходзаци попис жительство, локални виберанки, недавне трешене жеми и други збуваня.

Предложене же би ше схадзки Совиту и редакції у тим року интензивовали и як и вельо раз по тєраз, окреме наглашене же треба прицагнуц млади моци до сотрудніцких водох, бо на младих швет остава, а пре ніх и пишеме и пєстуєме руски язык и культуру.

Вера Павлович

З лїва на право: Вера Павлович, о. Владимир Седлак, Владо Русин, Маріяна Джуджар, Звонко Костелник, Любица Гаргай; стоя: Агнетка Балатинац и Дубравка Рашлянин

Мали руски словнік

акурат – присл. 1. (праве так, як треба,) *taman*; *baš upravo* 2. (насправди, наусце, праве так як дахто гуторел) – *ziasta, zbilja*, 3. Тоčno
акуратни- а- е- (точни у работи) – *točan*
амрел, х. – 1. *kišobran*, 2. (платняне

надкрице) – *tenda*
Англиец- йца, х. – *Englez*
английски-а-е - *engleski*
андя, ж. – 1. (братова жена) – *snaha*, 2. (женового брата жена) – *šogorica*, 3. (оцового брата жена, або братнякова жена) – *strina*, 4. (мацерового брата жена) – *ujna* 5. (мужового брата жена)

– *jetrva*, 6. (мужова одата шестра) – *zaova* 7. (женова одата шестра) – *šogorica* 8. (назва за старшу жену) – *teta*
арвачка, ж. – *mačuhica* (*Viola hibrida*)
ардза, ж. – *hrđa*

Вибор: Вера Павлович
(жрідло Руско-сербски словнік)

50 роки Новей думки

Цо зме читали 1971. року

Руснаци у Винковцох и Андриєвцох

У тим числу повторюеме прилоги хтори друковани у першим числу Новей думки 1971. року, пред ровно 50 роками. Жадаме наших читательох здогаднуц на проблеми зоз хторима ше стретали Руснаци скорей пол століття, же би поровнали нешкайши обставини у наших штредкох зоз дакедишніма.

У першим числу Новей думки зоз 1971. року, на 80. боку друковани тот текст Влади Костелника.

Русини у Винковцох – то гайзибанаре

Винковска железніцка станіца

Русини у Винковцох, тим славонским городзе, котри ище вше покус и сримски, жию досц давно, дзешкаль од початку того століття. Спрам неофицийних жридлох, тераз их ест даяки 80 до 100 души. Медзи німа Бесерминьово, Колбасово, Лендерово, Монарово, Гардийово и други фамелії. Пресельовали з Петроцвох, Миклошевцох, Пишкуревцох и других наших местох у Сриме и Славонії.

Нашо людзе у Винковцох биваю оздаль у шицких крайох и часцох Винковцох. У строгим стрдку, „Квечовим населеню“, Блоку Владимира Назора, „Гайзибанским населеню“ и индзей. Углавним су углядни людзе, змогуюци репутацию як вредни и чесни людзе, котрим ніч не чежко, кед слово о роботі.

Медзи не вельким числом винковских Русинох, ест красне число аж и познатих людзох и визначних руководителюх у дзепоедних роботних организаційох. Так Звонко Гардийов директор погосцительного обекту у самим стрдку Винковцох „Здравяк“, а Михал Лендеров, економиста, шеф привредно-раухового сектору Индустрійно-польопривредного комбинату „Винковци“. Йозафат Колбасов, тиж економиста и директор финансийного сектору Винтексу, Винковскей текстильной индустриї.

Заш лем, найвещей винковски Руснаци – гайзибанаре, робя на гайзибанскей драги и ей обектох, на велькей гайзибанскей станіци у Винковцох.

Гоч их ест гарсточка, але су – „сами сир“, як би ше поведло, цо потврдзую праве винешени приклади, як и ище тот: до недавна директор Комерцияльной банки Винковци бул Русин Мирослав Монаров. Та праве пре тото шицко, постоя и релативно добри условия за организоваване культурней роботи медзи винковским Русинами. На жаль, же дознаваме, вони ше ані не сходза, гибаль даяка часц за часу недзельових литургійох, та би то було єдине место дзе ше заш лем сходза. Була би неопходима организовавана акция на зазберованю не веліх, але барз вредних Русинох у Винковцох, же би ше робело на пестованю нашей культуры и просвити. Чи би то бул даяки меньши ансамбл танцу и шпиви, чи коморна драмска група, можебуц читальня и кнїжкарня у рамикох Народней библиотеки, лебо даяка иншака фурма – шицко єдно, лем ше дацо хасновите зроби. Союз Русинох-Українцох Горватскей, котри ше нахдзи у сушедним Вуковаре, дзечне допоможе таку акцию.

Вше меней Русинох у Андриєвцох

Основна школа „Виктор Цар Емин“ у Андриєвцох нешка

У вельким славонским валале, Андриєвцох при Славонским Бродзе и недалеко од Дякова, нет вельо Русинох. Шицко даяки 18 обисца зоз найвещей 60 до 70 души. То Винайово, Гардийово, Рамачово (Содарово), Кирильово, Такачово, Букатково, Ковачово (Кижмишково), Мудрого (Ферково), Кишово, Оросово, Рускайово и инши.

Найвещей у Андриєвцох ест Горватах, а дацо и Сербох. Медзи ніх нашо людзе приселели концом прешлого и на початку того століття зос наших сримских и дзепоедних бачванских валалох як цо то Петровци, Руски Керестур и други.

Русини у Андриєвцох углавним земледілци, индивидуални польопривредни продукувателе, кооперанти з дружтвенима госодарствами. Млади робя у Славонским Бродзе, дзе найвещей и одходза, перше на школоване, а вец и робіц, та и

бивац. Не єдни млади одселели у остатніх дзешецлітійох. Найвещей робя у фабрици шинових вождилох „Дюро Дякович“, потим у древним комбинаце „Славония“, Дирекції за Саву и других подприємствох. Руски дзеци з Андриєвцох ше школюю у бродских стрдніх школах: Гимназії, Индустиїней, Техніцкей, Школи школярох у привреди, Педагошкей академії и других.

У Основней школи „Виктор Цар Емин“ у Андриєвцох ест дацо и руских дзедох, але не пестую мацеринску бешеду. На тим, правда, по тераз ніхто ніч ані не робел зос стрдку нашего народу у тим месце, але ані школа ніч не подняла же би ше голем даедну годину виучувала наша бешеду. За запровадзене тей задумки би требал голем єден просвитни роботнік, котри би попри найвекшей часци инших пердметох на горватским, у тей школи мал и даскельо години тижньово рускей бешеди, литературы и исторії. На тим будзе мушиц вецей зробиц у найскорши час и наш Союз з Вуковару.

Не пестоване своєї мацеринскей бешеди, а ище вецей мишани малженски живот наших младих зос Горватами и другима, и приноша фактору же ше Русини у Андриєвцох – траца, асимилую. Найвекша часц, так повесц, уж ані по своєї бешеди не бешедую на улїчки, але ані дома. Таки приклади ест надосц, аж и у обисцох у котрих и муж и жена Русини, а о гевтих дзе голем єдно з ніх Горват лебо Серб, Мадяр або Немец, – о рускосци нет ані слово.

Тому можебуц принесла свою учасц и ориентация же би нашо людзе у Андриєвцох вирски швета тримали по новим календаре, кед и римокатолики, гоч до того пришло, муши ше припознац, як неопходими резултат фактичного живота нашего народу у тим вельким горватским окруженю. Так ше вецей не тримаю ані тардиційни швета, гоч и религийни – але ше, то кончи кед швето римокатоликом, Горватом, цо напевно доприносило подшвидшаней асимілації.

Не було би чежко, лем кед би ше андриєвски Русини баржей заложели, у рамикох Културно-мистецкого дружтва „Степан Живич“ организовац и секцию за руски фолклор голем, а тиж так и у рамикох Основней школи „Виктор Цар Емин“ пестовац при наших дзедох, гоч кельо их мало ест, нашу руску бешеду, литературу и историю. Же би ше то могло, най потврдзи и приклад, правда не таки швижи, же нашо хлаци и дзивчата участвовали у школским културним дружтве як гудаци и танечніци. То Такачов Звонко, та Рамачово Дюра и Томица.

Колядоване онлайн

#rusinskibozic#русиккрачун

Представителька рускей националней меншини Ос-ецко-бараньскей жупаниї, Агнетка Балатинац, од 20. децембра 2020. року та по 17. январ 2021., отримала проект #rusinskibozic#русиккрачун на фейсбуку rusini.hr

Циль того проекту бул же би кажди зацикавани припадник рускей националней меншини, без огляду на место перебування, на Крачун не бул сам, же би ше ніхто не чувствовал осамено и же би едни другим, голем на тот виртуални способ повинчовали Крачун. Же би ше родзина и приятели видзели, а цо им пре пандемию коронавируса було онеможливлене, бо у Горватскей було забранене путовац помедзи два жупаниї, а по швецке мири за зоперане пандемии коронавируса були ище ригорознейши. Аж и сходжене у обисцох було ограничене на 10 особи з двох обисцох, а на Вилію и на перши дзень Кра-

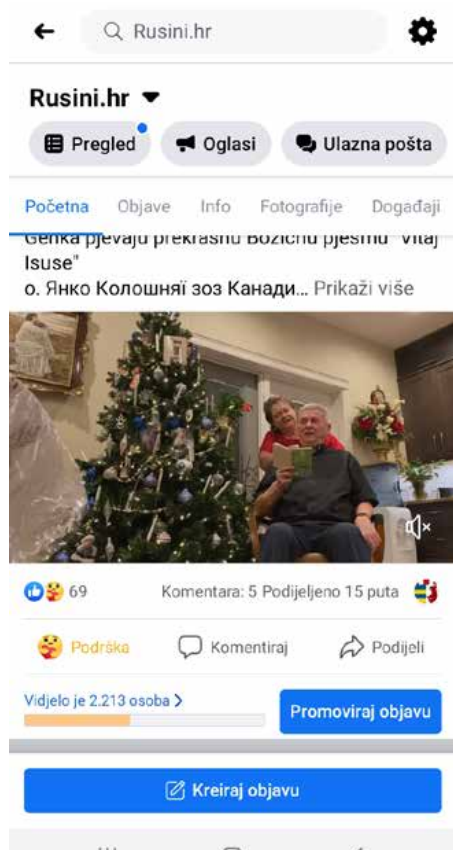
чуна до церкви шмело войсц лем одреджене число вирних, у зависносци од квадратури простору, док шицки други дні у церкви могли буц лем 25 особи. Так же ані у церкви не могли шпивац коляди шицки хтори жадали.

Прето Балатинцова пришла на идею же би кажде хто жада знял власну видео коляду, крачунску винчованку лебо положел слику своей фамелиї з хтору винчуе Крачун, як своїм так и шицким Руснацом на швецке, та же би на тото способ повязала фамелиї и приятелиох, а тиж так и зрадовала гевтих хтори можебуц цалком сами.

За тот перши онлайн Крачун Балатинцова поволала же би ше уключили лем Руснаци бачванско-сримскей бешеди, односно тоти хтори бешедую так як и нашо Руснаци у Горватскей, а розишли ше по цалим швецке лебо су преїг Дунаю, у Войводини, Сербии... Традицийни коляди и крачунски винчованки дзепоедни знаю ище од малючка, а други их мали нагоду научиц, з оглядом же Балатинцова на Фейсбук боки rusini.hr положила и даскельо тексти, а Славомир Олеяр зоз Канади положила нотни и музични записи преїг YouTube, по хторих ше могло научиц шпивац.

Евалуация указала же було вецей як 60 обяви, хтори були опатрени вецей як 30 000 раз, а опатраю ше ище и нешка.

Обовязка тих хтори участвовали була же би коляду лебо крачунску винчованку послали до инбоксу лебо по електронскей пошти, лебо на даяки иншаки електронички способ, але не було дошлебоджене же би кажде сам кладол на Фейсбук цо жада, бо интенция була же би то були власни видео коляди, а не линки на коляди хтори исную на интернету лебо их дахто дакеди знял и положила на даяки други боки, а цо дзепоедни похопели же так достаточо.

о Янко Колошнїя и панїматка Генка зоз Канади

КД Руснацох Винковци

Самуел Шестан зоз Задру

Зоз тим способом ше жадало посцигнуц блізкосц єдних з другима и указац же то особна винчованка, односно нажива своїм на Вилію вечар зоз традиційним „Дате се нам навеселити“, „Даме, даме“, гуторели тоти хтори патрели, а вец би ше их виртуални простор виполнел з коляду яку и сами дакеди шпивали лебо и тераз шпиваю.

Приємне несподзиване було же ше до проекту уключели шицки школи дзе ше виучує мацерински язык у Горватскей, як и векшина културно-уметніцких дружтвох, медзи котри-ма перши були КД Руснацох з Винковцох и Дружтво „Рушняк“ з Риеки.

Винчованки послали и дзепоедни председателе наших културно-уметніцких як и културних дружтвох з Горватскей, та представителе рускей националней меншини зоз Загребу и Осиеку, а окремно винчованку дала и председателька Союзу Русинох РГ, Дубравка Рашлянин.

Окремне задовольство було видзиц менши дзеци хторих родичи научели шпивац и винчовац по руски, а далеко су од наших руских штредкох. Наймладши хтори винчовал вола ше Самуел Шестан, ма штири роки и приходзи зоз Задру.

Тиж нам радосц була же нам ше явели родичи дзецох зоз Горватскей з местох дзе зме анї не знали же жию и Руснаци, а окреме зме ше зрадовали же шпиваю и винчую нашо традиційни коляди.

Треба надпомнуц же ше до проекту уключели и велім познати особи хторих не будземе окреме меновац, але можеце опатриц на #rusinskibozic#русикрачун лебо на Фейсбук боку rusini.hr. Так зме мали значне число учашнікох зоз Войводини, приключели нам ше нашо з Немецкей и Италиї, а окреме зме ше зрадовали кед нам ше приключели паноцец Янко Колошняї и паніматка Генка зоз Канади, а хторих велі добре познаю ище з часох док жили у Миклошевцох.

До проекту ше непосредно з колядами лебо лем зоз фото-винчованку приключели и дзепоедни нашо паноцове зоз Горватскей и Сербії, як и духовни центр Йозафата з Руско-го Керестура, а обчекуєме же ше идуцого року уключа ище велі други, окреме нашо културни дружтва, нашо млади хтори вше маю добри идеї и знаю их преточиц до пракси, як цо то указали млади з Петровцох, нашо школи, нашо млади паноцове, та кажде з нас окреме.

Понеже аматерски дружтва, та з тим и хорске шпиванє, пре пандемию коронавируса не мали дошлебодзене за роботу, дзепоедни ше не уключели до того проекту, але кед нам Бог да здравя, наздаваме ше же ше на идуци Крачун на Вилію #rusinskibozic#русикрачун знова опита „Дате се нам навеселити“, а ви одвитуєце „Даме, даме“ и знова єдни другим зашпиваєме коляди и крачунски винчованки, лем нас будзе ище вецей, а за учене маме цали рок.

Агнетка Балатинац

Крачунски и новорочни швета и були и не були

Цали рок обчекуєме Крачун и Нови рок, рихтаме ше и радуєме, обчекуєме народзене малого Исуса, квициме кризбан, хижу рихтаме, з радосцу купуєме дарунки.

Але, тоти красни пририхтованя у Провчийвих у Матульох не було 2020. року пре пандемию коронавируса.

Кед ше хорота у фебруару 2020. року зявела и вше баржей ше преширйовала по цалим швецє, видзели зме же и ми можеме охориц. Чували зме ше найбаржей як зме могли, як шицки старши людзе свидоми же зме у ризичней групї, але попри шицкей осторожносци праве пред Крачуном зме охорели. На тестираню Веривици и Владимирови

потвердзени КОВИД-19, а тестирани и други члени фамелиї. Охорело нас седмеро зоз рижнима симптомами, а найстарши найбаржей страдал, док млади хороту поднесли без тежких знакох. Изоляция тирвала 2 тижні, цо нам було барз чежко. Док други преславяли народзене Исуса, ми лежали у постелї з горучку. Так зме дочекали и Нови рок.

Єдна радосна вистка нам шицким ошвицела швета и тот рок, бо ше народзела Далия, дзивче нашого найстаршого унука Дениса, хтори ма 30 роки, та зме з тим постали прадїдо и прабаба. Вон и його панї тиж мали корону, а єдино дзєцко не охорело. Так же Крачун и

новорочни швета були, а у нашим обисцу их означела наша мила праунучка Далия, цо нам олегчало хороту.

Мали зме кризбан, худобнейши як прешлих рокох, не було анї Святей Служби Божей за грекокатолїкох у Риеки, але зме ше дома модлели и дзєковали Богу на родзєню його сина Исуса хтори символично вошел и до нашого обисца зоз нашу парунуку Далию.

Остава надїя же вецей не дожиєме швета у хороти и же шицки охорени оздравя.

Жичиме Вам шицко добре и то без хороти Ковид-19. Христос Раждаєтся! – Славите его!

Владимир Провчи

Владимир и Вера Провчи

Радосц до обисца принєсла мала Далия

Нашо парохії – грекокатолицька парохія Св. Кирила и Методія у Загребі

Преамбула

На остатней схадзкі редакторства Нovej думки предложене же бизме ше у тим року през порядни прилог о духовним живоце, през Нову думку можебуц лепше упознали зоз нашима парохиялними заедніцями, окреме у штредкох у котрих жию Руснаци.

Увод - цо то парохія?

Припадносц одрезденей церковней заедніці дефинована зоз церковним порядком, або правом т.е. законом. Так то при римокатоликох, при нас грекокатоликох, при православних, як и при других християнских деноминациѝох. На одрезденим подручу иснує духовна обласц – єдинка, хтору наволюєме парохія (по латински: *parochia*, по горватски: *žura*). О ней ше стара и у ней служи парох (по латински: *parochus*, по горватски: *župnik*). Парохия не лем географска обласц, але баржей жива заедніца кресчених котри припадаю одрезденей християнскей традициѝ. Там дзе не можлїве досягнуц свою матичну християнску заедніцу, пре оддаленосц або други обставини, точно дефиноване хто и на яки способ длужни водзиц духовни скарб за таки особи. Треба розликовац порядни и винїмкови хвильки у нашим духовним живоце. Порядни ше витворюю у матичней парохії, а винїмково (паломнїцтва, кирбаї, духовни семинари, духовни розгварки або совитованя, итд. по власним вибору).

Видзїме же парохія єдна динамична жива стварносц, не музей або лем орган – институция. Бешедуючи о Церкви не бешедуєме о будинкох, але о

Церква св. Кирила и Методія у Загребі

Грекокатолицька семинария

людзох! Церква не музей, але духовна оаза, прето кед церковни будинок не хаснує вецей за свою першу наменку, а то молитва и стретнуце зоз Святим, вец нет смисла ані же би лем стал виключно як памятник даяких прешлих часох.

Нашо парохії у Загребі

Понеже ше християнство вше ширело зоз векших метрополох до менших городох, а вец до валалох, и ми свойо упознаване з парохиялними заедніцями рушїме по тим християнским порядку, од нашей метрополи – Загребу. Чезко найсц Руснака котри у блїзшей

або дальшей фамелиї, кумству або сущедстве не ма дакого у Загребі. Нашо людзе уж концом XIX столїтия одходзели на школоване або жили у Загребі и його блїзких околїскох. И нешка велї нашо там, а за їх духовни живот стараю ше два нашо парохії: єдна на Горнїм граду, а друга у Стеневцу.

Парохія св. Кирила и Методія на Горнїм граду

Грекокатолицька парохія св. Кирила и Методія, находзи ше у по ней наволаней – „*Cirilometodskoj*“ улїчки на числу 1. Парохія основана 1886. року од крижевского владика Илиї Храниловича. У 1880. року вельке трешене жеми барз очкодовало стару церкву св. Василия и мушела ше будовац нова церква. То ше одбуло 1885.–1886. року по проектах Хермана Болеа (Hermann Bollé). Такой по єй будованю, основана и парохиялна заедніца котра у будинку богословней семинариѝ достала просторїи за канцеларию, познейше и за катихизацию, проби хору и стретнуца.

Треба спомнуц же вельо скорей од парохії у класичним смислу, пре хлапцох котри ше школовали у Загребі, як и пре будуци священїчески подмладок, уж 1681. на Горнїм граду (Gradec), котри теди бул окреми варош, основана грекокатолицька семинария. Основал марчански архимандрит – владика Павло Зорчич. При семинариѝ була тиж и церква. Уж од теди почина зазбероване наших вирних по Загребі.

Парохиялна церква як и сама семинария маю цо понукнуц за видзиц. О нїх би ше могло и кнїжку написац, але найважнейше спомнуц же коло катедралы у Крижевцох, тот парохія друга по важносци у нашим владичеству, бо ше там находзи наша конкатедрална церква, дзе крижевски владикове, вше кед су у Загребі з окрему святочносцу служба богослуженя.

Парохія прекрива лем цо не цали город Загреб и його околїско. Терашнї єй парох о. Даниєл Хранилович, а недавно меновани його будуци нашлїдник о. Даниєл Вранешич. За тоту парохию цикаве же ше у ней стретаю шицки три нашо духовни традициѝ: жумберацка, руска и украинска. Прето ше и служи на вецей язиков, спрам потреби. Пре КОВИД застохи, Служба Божя незелями на 9:00 годзин, а кед даяке швето у тижню, на 18:00 годзин. За други днї у тижню найлепше ше опитац на парохії.

о. Владимир Седлак

Паломнїцка фотографія у церкви 2020. року

Миклошевському дзियाкови благослов Святого Пристола

На перши дзень Крачуна, у миклошевській церкві Роджества Пресвятей Богородици, после Служби Божей, парох о. Роман Ступяк уручел дзियाкови Антоньови Тонкови Лікаровому благослов Святого Пристола з нагоди 65. рочніци як першираз зашпивал як дзьяк у миклошевській церкві.

Папов благослов достава ше за значни рочніци, а тот нагода, мож повесц, една з окреме значних, бо буц дзьяк 65 роки насправди потрібне признаци и припознац.

Антонь Лікар народзени 1935. року од родичох Ани и Василя Лікарових. Уж як 12-рочни хлапец почал шпивац у церкві, а 50-тих рокох ишол аж и до Керестура учиц шпивац од тамтейшого дзьяка хтори бул його мацери брат. Оженел ше 1953. року зоз Леону, народзenu Емейди. У малженстве добили дзивки Меланку и Оленку. По одлсуженю войска, почал порядне шпивац у церкві як дзьяк и од теде по нешка нігда не хибел, гибаль лем пре хороту, а и то було барз ридко.

Спочатку у церкві були троме дзьяци, а познейше остал сам. Не подвоели го ані комунистични часи, ані непопулярносц вири и церкві под час комунизму. Порядне окончовал свою длужносц. Кажди дзень мал обовязку буц на Служби Божей, а попри того на шицких хованьох, винчаньох, кресченьох и других церковних збуваньох.

Кед шицки на полю ище навелько робели, бо вечар бул далеко, Антонь Лікар охабял роботу и понаглял дому, попреблекац ше и на Службу до церкві.

Тераз кед го ноги уж тельо не слухаю, кед роки прицисли, бо дзьяк Тонко нешка ма 85, ошлебодзели го же би кажди дзень ходзел на Службу, але ходзи каждой недзелі, на шицки швета и на шицки церковни збуваня дзе му паноец пове же би требало. Нігда не одбил одволац ше шпивац, а и у тих позних рокох, його тенор звучи прекрашне.

Дзьяк Тонко Служби Божо шпива по Чайковским, док векшина грекокатоликьох у Горватській шпива по Мокраньцу. Як раз сам виявел, найвещей го шпивац научел о. Йоаким Холошняй хтори длуги роки бул паноец у Миклошевцох. Вельке доприношене служби дзьяка ма його супруга Леона, як у народу гуторя „дзьячка“, бо без ей потримовки ані сам дзьяк би не могол телі роки свойго часу видзелиц за церкву и християнску заедніцу у Миклошевцох.

Папов благослов

З нагоди 65 роки службованя як дзьяк, попри Папового благослову, дзьяк и дзьячка достали дарунки и од церковного одбору.

Пре пандемию коронавируса не могло ше отрмац векше славе, але шицки дзьякови зашпивали Многая літа зоз

жаданьом же би пожил ище велі роки у здравю и же би його прекрасни тенор ище велі роки одгуковал у миклошевській церкві на славу Богу, а на радосц шицким хтори дзечне приходза до миклошевській церкві.

Агнетка Балатинац

Миклошевски парох о. Роман Ступяк, дзьяк Тонко Лікар зоз супругу и дзивку Меланку на додзельованю „Папового благослову“ за длугорочну церковну роботу як дзьяк

Церковни одбор миклошевській парохії зоз паноцом и дзьяком

Нашо бали у прешлосци

Руски бали ше традиційно отримую вжине

Пре пандемию корони того року не отрима ше ані єден руски бал

Жима вше була сезона отримованя балох, паметама часи скорей Отечественей войны кед отримовани и по вецей бали по наших местох. У Петровцох, поведзме, по 1991. рок порядне отримовани бал КУД „Яким Гарди“, Ловарски бал, Фодбалски бал и єдинствени Дзецински бал, на хторим генерації наших наймладших научели перши танечни крочаї. Не муши ше ані надпоминац же шицки були добре нацивени, зоз красним числом спонзорох и богату томболу. Бали отримовали шицки КУД хтори були тедишні, але

и познейши члени Союзу Русинох и Украинцох РГ, а од 2014. року Союзу Русинох РГ.

Медзи нїма можеме визначиц бали КУД „Яким Говля“ у Миклошевцох хтори пре недостаток Дома културни по законченю Отечественей войны отримали даскельо бали, КУД Русинох з Винкоцох, КУД Руснацох Осиек, КУД Русинох и Украинцох ПГЖ «Рушняк» отримало даскельо бали у Опатїи и Риєки, у Загребе організовано вецей бали, а остатні даскельо організаційно и финансијно потримовал Представитель

рускей националней меншини Городу Загребу. Найвекши и найнащивенши то вуковарски бал, хтори би того року бул отримани 55. раз, але пре мири охрани од заразних хоротох того року не могол буц традиційно організовани остатней недзелї у януару. Не треба забуц ані на бали отримани у часох вибеженства кед нашо бали одбавели єдну од назначнейших углох очуваня националног идентитету, а пре окупацию наших местох були отримани у Загребе.

Вера Павлович

Бал у Миклошевцох 2001. року

Микошевски бал 2001. рок

Бал у Осиеку 2002. року

КУД Руснацох Осиек на балу 2002. року

Бал у Петровцох 2001. року

Розтанцовани млади на петровским балу 2001. року

КУД Русинох и Українцох ПГЖ „Рушняк“
на балу у Риєки 2004. рок

Риєцки бал 2004. рок

КУД Русинох Винковци на балу у Винковцох 2011. року

Винковски бал 2011. рок

Балу у Вуковаре 2015. року

Вуковарски бал 2015. рок

Иринеј Мудри, Представитель рускей националней
меншини Городу Загребу на балу у Загребу 2016. року

Загребски бал 2016. року

Бакарни дзвон за Дунайом

У першем числу тогорочней Новей думки здогаднеме ше єдного земледілца, скравца, учашніка Першей шветовой войны, вуковарского штрайкаша, длугорочного сотрудніка и заступніка „Руского слова”, широго товариша каждого вредного роботніка, скромного поети...
Здогаднеме ше Митра Надя.

Митро Надь народзени у Миклошевцох 4. новембра 1896. року у худобней наднічарской фамелиї. Оцец му наднічарел у грофох Елцох и Кениздерох, дзе як и оцец, и його син зазнал шицки чужкосци и класни неправди тедишнього дружтвеного ушореня. Школу почал учиц у своїм валале, а закончел ю у Петровцох дзе ше познейше преселели. Скравецке ремесло почал учиц 1909. року и уж ше теди стретнул з борбу роботницькей класи за лепши условия живота и роботи. И сам участвовав у штрайку цо го организовали вуковарски роботніки. Як калфа и як вояк у Першей шветовой войны прешол велі край, упознал ше з веліма людзми, зазнал велі терхи роботного человека под час старей Югославії, а ище вецей под час окупациї. Вше бул на боку роботного народа и роботницькей класи. Бул активни сотрудник и роботник у Культурно-просвитним дружтве „Яким Гарди” у Петровцох и у Добродзечним огоньгасним дружтве. Перши свойо писні обявел у Руским календаре за 1937. рок („Загучали гори”, „За слободу України”, „Заграйце гудачки”, „Заградка”). Познейше свойо роботи обявйовал у Народним календаре, „Руским слове” и у „Шветлосци”. Умар 8. фебруара 1962. року у Петровцох.

Mitar Nađ rođen je u Mikluševcima 4. studenoga 1896. godine u siromašnoj nadničarskoj obitelji. Otac mu je nadničario kod grofova Eltzovih i Kenizderovih te je kao i otac i sam spoznao sve teškoće i klasnu nejednakost tadašnjeg društvenog uređenja. U školu je krenuo u rodnom selu, a završio ju je u Petrovcima gdje su se kasnije preselili. Krojački zanat počeo je učiti 1909. godine i već se tada susreo s borbom radničke klase za bolje uvjete života i rada. I sam je sudjelovao u prosvjedu što su ga organizirali vukovarski radnici. Kao obrtnički pomoćnik i kao vojnik u Prvom svjetskom ratu obišao je puno mjesta, upoznao je veliki broj ljudi, spoznao teškoće maloga čovjeka u vrijeme stare Jugoslavije, a još veće za vrijeme okupacije. Uvijek je bio na strani malih ljudi i radničke klase.

Bio je aktivni suradnik i radnik u Kulturno-umjetničkom društvu „Joakim Hardi” u Petrovcima i u Dobrovoljnom vatrogasnom društvu. Prve svoje pjesme objavio je u Rusinskom kalendaru za 1937. godinu („Zaorile se gore”, „Za slobodu Ukrajine”, „Zasvirajte svirači”, „Zahradka”). Kasnije je svoje radove objavljivao u Narodnom kalendaru, „Ruskom slovu” i u „Svjetlosti”. Umro je 8. veljače 1962. godine u Petrovcima.

Бакарни дзвон за Дунайом

Кніжка поезиї „Бакарни дзвон за Дунайом” подзелена на штири часци: „Край свой родни любим”, „Згаздовал сом єдну иглу”, „Чарни очка, чарни брови” и „Старри бетяр”. Тематика тей поезиї найчастейше преткана з родолюбивима вилівами, любовнима, найчастейше лирскимима, социалнимима и рефлексивнимима акцентами и з духовитимима, гумористичнимима пробованямима. Шицки ше вони у тей кніжки нашли у штирох часцох, зависно од тематики хтору презентую, але мотиви и тематика не вше ограничени на обласц до хторей писня уключена бо ше часто теми медзи собу преплетаю у єдним истим видвореню, у єдней целосци. Валал, таки блізки зоз шицкимима своїма сердечносцами и пакосцами, з дробнимима человеческимима непорозумєнямима и злагодами, з вечаршим дзивоцким шпивом и раншим черчаньом кочох, найприсутнейши у тей часци поезиї хтора змесцена до поднаслова „Край свой родни любим”. Вирни товариш и почитователь каждого роботніка, валалского человека, Надь натально любил свой валал бо го варошка атмосфера дави, а златни класки, чулки кукурици, польске квецце з витром погласкане – то тото цо го

прицагує, цо му не да жертвовац ані єдну валалску красоту на рахунок варошкового живота. Не у питаню ту романтичне похопєне живота. Не. То лем щира, чиста любов гу родному краю.

Яр, ешень и лето рочни часци о хторих Надь найчастейше шпива и у хторих рамикох описани збуваня на валале. Як то у живоце иншк идзе, переменки не можеме застановиц. Трактор вше баржей заменює коні, але селянови, та и самому поетови вони и далей мили, як и шицко цо прешло. Поета найчастейше инспировани з польскимима роботами, з такимима яки були у його младосци, у чаше хтори ше не забува. У тей атмосфери поета ше здогадує и єдней вредней руки хтора заліва у заградки квецце – руки мацери, хтора свойому синову з больом писмо написала и зоз слизими го орошела.

Мацерино писмо

Док сом ище швет вандровал,
мац ми писмо гнет писала.
Не мал сом лем ю старенку,
та ше за мене вше старала.

Я не мал лем ю єдину,
але вона дружтва мала.
Ту и там ми заш лем миле
щире слово пошептала.

Нешка радзи, ютре гриши,
гнів зоз больом помишани.
Гинто клайбас на паперу
зос слизими покапкани.

Я ю не мог порозумиц,
гоч ми вона добре сцела,
же єй думка на пол ноци
часто гу мене прилецела.

Тоту бліzkосц сом чувствовав
як ше целом розлівала,
дзецинска ше цеpla слиза
на заглавок скотуляла.

Прешли роки трираз двацец,
а вона ми ровно радзи
як малому: „Гай-буяй,
мац це, сину, вше провадзи...”

Нескоро сом порозумел,
тезак кед уж и сам радзим,
кед уж своїм в ширим швецце
кельо можем крок провадзим.

Видзим тоти давни слова
з больом, страхом цо преткани,
на паперу зос слизими
з чежку руку виписани.¹

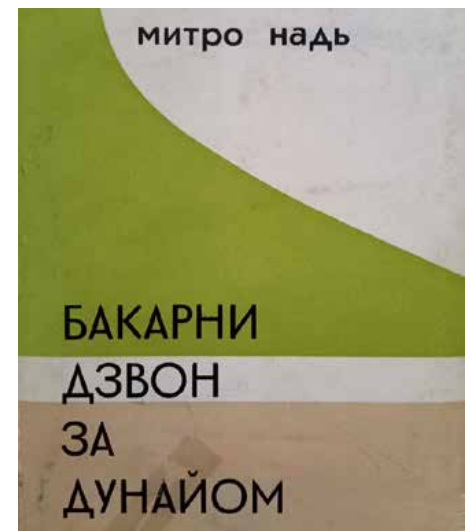
1) Надь, Митро, *Бакарни дзвон за Дунайом*, Руске слово, Руски Керестур, 1967., стр. 46.

„Згаздовал сом едну иглу” поднаслов другей часци хтори очолює поезию социјалних и рефлексивних тонох. Чезки живот у прешловци нашол визначне место у теј поезији хтора нїяка не конструкція, не плод фантазиї, але щира потресна лирика, не лем єдного человека як єдинки, але поетске свидоцтво часу хтори ше нашол на скравецких паперох. Роботник кажде хто чесно зарабя свой хлеб з власнима рукама. Таки кажде, та и учитель хтори бруши камень драгоцини. Таки шицки добри діла. Але добрих ділох нет надоцц. Людзе знаю буц зли, пакосни. Прето ше о широтки нїхто не стара, окрем мешачка хтори ей зашвица место лампи и слунка хторе ей висуши кошульку же би могла на недзелю пойсц на мацеров гробик. Человек ше бори през свой живот за хлеб, за ферталі... Але то нїч не помага. Ніч ше з того не може вжац при одходзеню з того швета. Человека ше найбаржей запамета по добрих ділох. Чи може буц добре діло кед человек розтрошник, лебо кед є пияница? Поета не вше дава наравоучение. Заключене принеше сам читатель по прочитаней писні.

„Чарни очка, чарни брови” треци циклус у хторим содержана ганьблїва, нїжна и одлучна любовна лирика. Найчастейше инспірована з нещешлїву любову, кед ше родичи младим не даю побрац пре социјалну неєднакост. Їх скаменети шерца не розумя младосц, за нїх любов младих ише вше тарго-

вина, жидовска робота. Нещешлїва и дзивка хтору мили спреведа з другу, нещешлїви и двојо роздвоєни у оддалених крайох, кед єдно другому посилаю лем думки, хтори ше место нїх на драги стретаю и побочкаю. Але дзивка не вше прекліна милого хтори ю зохабел. Дакеди вона, отрезбена, жада щиро же би бул з другу щешлївши як цо бул зоз ню. Таки реагованя спредзеной и зохабеной дзивки ридки, як цо су ридки у любовней поезији вообщє. Але дзивка не остава лем прето же ю мили спреведол з другу. Вон ше страцел на Папуку лебо го одрадзели скели на Батини, лебо ше не врацел з моря. Ту ше любовна лирика преплета з моцними родолюбивима акцентами.

Найслабши по квалитету, але не менєй важни писні су штвартого циклуса насловени „Стари бетяр”. Вони нам одкриваю Митра Надя у другим шветлу, веселого франтовника и бетяра. Найчастейше поета инспіоровани за таку файту поезији у фамилијарним живоце. Домашні интриги и незлагоди: любов младеј жени зоз старим пняком, яка ше парада може стац кед жена зохаби мужа же би вон чувал дом, цо ше шицко може стац пияному човекови кед ше з карчми враца дому. Шицко тото послужело як гумористичне надихнуце за творене стихох теј файти. На концу заключиме зоз думками Дюри Папгаргайового: „Тото по чим Надя остане запаметани у нашей поетскеј творчосци, цо ма найвизначней-

шу вредност и за його и за нашу поезию вообщє – то його социјална поезия. Озда нїхто по нешка у нашей поезији не написал таки моцни, таки потресни стицки зоз социјалними мотивами, витворени на правдивих обставинох у чаше войнох и медзи двома войнами. Таку поезию спричинела и щира власна инспірация, офарбена з лирским тонама, хтори присутни у велїх писных того характера – оец слуга, мац рабиня. През дзень салаш, вноци райбане, док паразити пию крєв вредного человека. А живот чече як по води. Габи зоз нїм нарабяю, а вон вше нови задачи наклада – гоч ше наютре на прах розпада. Рефлексии о живоце провадза непрерывно социјалну нїтку Надьовой поезији, вибиваю єдно з другого, допільноу ше.²² **Андрея Магоч, проф.**

2) Надя, Митро, *Бакарни дзвон за Дунајом*, Руске слово, Руски Керестур, 1967., стр. 11.

КРОМПЛІ У ФОЛІЇ

За 4 особи

Час пририхтованя: 1 година и 15 минути

Легке пририхтоване

ПОТРЕБНЕ:

4 вельки кромплї (лебо 8 менши),

200 грами колбаси,

30 грами сухи печарки,

50 грами масла,

1 ложичка нашеканого петрушкового лісца,

1 вайцо, соль и попер.

Умиц и осушиц кромплї. Упечиц их у рерни цали у лупи дас 45 минути. Кед су упечени, каждеј кромплї одрезац горню часц (як покривку), але зохабиц лупу (1). Кромплї виглібиц (2), при тим меркуюци же би коло скори остало дас 1 цм кромплї. Виглібени штредок зоз кромплї порезац на дробно. На 30 грами масла попржиц нарезану колбасу, додац нарезани печарки (скорей того их намочиц и одцадзиц), соль и попер.

1. Добре умиц кромплї, осушиц и упечиц у рерни. Одрезац горню часц.

2. Кромплю виглібиц зоз ложичку, меркуюци же би коло лупи остало 1 цм кромплї.

3. Порихтац масу и наполніц кромплї.

4. Закриц кромплї зоз фалатками масла и закруциц до фолиї.

Помишац шицко зоз штредком зоз кромплєох, нашеканим петрушковим лісцом и єдним жовчком. Наполніц кромплї зоз пририхтану масу (3). Закриц зоз фалатками масла и закруциц до фолиї (4), положиц их до зогратей рерни най ше запечу. Пред конєц печєня отвориц фолию же би ше кромплї запекли од верху. Скорей сервираня на кажду кромплю положиц ей покривку. **Марияна Джуджар**

Йовген Кочиш, академски скулптор

Медзи Руснацами на наших просторох ест барз мало академских скулпторох хтори закончили уметніцку академию у Загребе. Єден зох нїх то Йовген Кочиш, чийо животна драга и робота цикави и зохабели глібоки шлід у уметносци, але не достал место хторе му припада у нашей свідомосци и явносци.

Родичи Йовгена Кочиша ше зох Кули 1924. року преселели до Коцура кед Йовгенови було 2 роки. Йовгенов оец бул каменьорезач, а мац Юлиана, народзена Мештер, була Мадярка. Мали троїо дзеци, од хворих Йовген бул штредне дзецко, народзени 25. фебруара 1922. року. Досц чежко жили, але любви и фамилийней злагоди не хибело.

Од малючка робел з оцом каменьорезачом. Вон му одкривал тайни обробку каменя и указал цо камень може дац, так же уж у 2. класи основней школи почал правиц рижни фигури, перше зох гліни, а вец зох фалаткох каменя. З оглядом же оец у шлебодним чаше грал на гушлі и мальовал, Йовген и то почал учиц, та му оцац бул и перши учитель, а учене предлужел при своїх наставнікох у Коцуре. Родичи му купели гитару з хтору витворїювал прекрасни звуки. Дальше школоване родичи не могли финансовац, та мушел робиц з оцом и виучовац каменьорезачке ремесло. Бул и добри фодбалер, бавел за коцурски клуб. Медзутим, його любов була обробок каменя. Бул свидомо svojого таланта, але знал же без дальшого школованя на Уметніцкей академії не може постац афирмовани уметнік.

У Другей шветовней войны закончел у гарешту пре графити на церкви и слухане Радия Москви, цо на нього охабело чежки пошлідки. У войны бул активни, та закончел аж и у Словацкей.

По войны на служеню военей обовязки замерковани його уметніцки талант, та го одредзели до Пропагандного одзеленя дзе мальовал воени теми, а од гипсу правел бисти народних геройох, як и Маршала Тита. Прекомандовани бул до Вараждину, дзе му порихтана велька вистава роботох. Вистава була барз добре прията и замеркована, и на рахунок того є з боку Команди послани на приемни испит на Академию уметносци до Загребу. Уважени професоре Академії Антун Августинчич и Ваня Радауш го замерковали и його роботи оцнели з найвисшу оцну.

Жадаючи дознац цо вецей и войсц до тайнох уметносци барз ше трудзел у виучованю, бул одушевени з Академию, але кед ше воени рок закончел мушел напуциц Академию. Родичи го

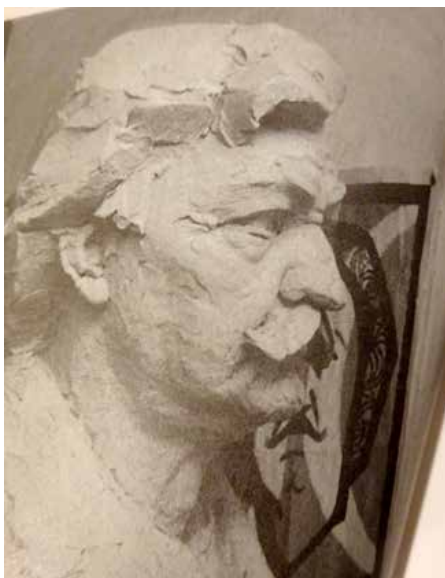

не могли далей школовац и враца ше до Коцура и роботи з оцом.

Медзитим, цо научел на Академії указує на роботи, велі роботи роби за свою душу. Та так у своїм дворе зробел скулптуру сарні зох сарнятком хтора у Коцури и остала. Крем того, робел и рижни предмети за очиглядну наставу у школах, перше у Коцури, а вец и других школах Войводини дзе ше виучує руски язык.

Оженел ше 08.08.1948. року з учительку Меланию Шешевич зох Зомбора. Познавнаючи його талант и жадане, вона му понукла же би предлужел студії на Академії, цо вон дзечне прилапел и пошол до Загребу.

Ище скорей, як студент, направел релефи портретох глумцох Амагерского театру з Руского Керестура: Петра Ризничча Дяді, Янка Будинского и других. Под час студийох два роки роби у ателеу Антуна Августинчича дзе є похвалени же лем вон у класи насправди чувствує душу каменя. Вон му дал препоручене

же би робел вельки композиції, та так настала «Косачка» хтора була виложена на Факултету уметносци у Загребе. Дипломска робота «Партизанским курир», окрем найвисших оценох достала и пенєжну награду. Студії закончел 1954. року и врацел ше до Коцура. Ишол на теде популярну роботну акцию будованя Нового Београду, а кед ше врацел робел як шлебодни уметнік. Зох фамелию ше 1960. року селі до Зомбора. Ту наставаю памнятніки у духу тедишнього часу, хтори були наградовани и одкупїювани. Винімкови успих мал у Крагуевцу, дзе за роботу достал першу награду. Далей робел скулптури у Руским Керестуре, Коцури, Деспотове, Бачким Добрим Полю, Бачким Петровим Селу и индзей. Зох своїма роботами зохабел глібоки шлід у уметносци и култури, и обовязку же би ше його роботи чували.

По приселеню до Зомбора, 1961. року поставени є за директора Галерії Культурного центру у Зомборе, дзе указал вельку усилвносц и роботне искусство у организованю уметніцких виставох. Од 1961. по 1972. рок организовал коло 340 вистави. Року 1967. прияти є до членства Здруженя подобових уметнікох Сербії.

Спрам податкох з Нового Саду, мал 10 самостойни вистави и то: 1964. року у Руским Керестуре, 1966. року у Кули, Зомборе и Баймоку, 1967. року у Београдзе, Новим Садзе и Баймоку, 1968. року у Панчеве и Петроварадину. А у иножемстве: 1970. року у Сузари, Италия, 1971. року у Парми, Италия. Постгумно отримани вистави: 1973. року у Зомборе, 1974. року у Руским Керестуре и 1975. у Вербаше.

Под час живота вон своєю роботи вецей подаровал як наплацел. Велі школи, культурно-уметніцки дружтва и приватни особи маю його роботи. Же вон од своєї роботи не мал вельки хасен гутори факт же його шефра мушела предац хижу у Коцури же би ше му после шмерци могол подзвигнуц памнятнік.

Умар 12.12.1972. року у пейдзешатим року. Його роботи после шмерци не достали припознане хторе заслужел. Велі галерії не викладали його роботи по його шмерци, та остал неправедно забути. Тоту неправду треба виправиц и дац му место хторе му припада.

Його син, тиж з меном Йовген, дипломовал на Академії применених уметносцох у Београдзе и по професії є дипл. малаяр – графичар, и як таки познати и споза границох Сербії.

Владимир Провчи

Шветова рада Русинох/Руснацох/Лемкох

Зашедање Шветовой ради Русинох/Руснацох/Лемкох отримане 27. 11. 2020. року и то онлайн. Од 10, присутни були 9 члени. Спред Дружтва „Руснак“ присутни бул член Ради, Мийо Шайтош од хторого дознаваме заключения, а то же:

1. Найвещей бешеди було о попису жительства. Руснаци у Словацкей уж започали з кампаню.
2. Ест проблем з хиералдику русинско-го/русского герба и застави, бо у Словацкей (дзе конгрес регистровани и ма шедзиско) за регистроване символех треба знац точни нюанси фарбох. 3. Идуци 16. Шветови конгрес Русинох/

Члени Шветовой ради онлайн

Руснацох/Лемкох будзе у Польскей, у Криніци як и плановане, але пре Covid-19, будзе 10. и 11. септембра 2021.

року и по делегацији буду 10 особи. У децембре ше Дружтво „Руснак“, як партнер приключело кампані „Съме Русини“. На нашу иницијативу, на нашим блендираним рамику, ношителе кампані пременели на „Руснаци зме“ бо то у духу нашого руского языка, а блендирани рамик ше находзи на фейсбуку Дружтва „Руснак“ и може ше го зняц. Тей кампані за пописоване жительства, хторей водзаци конгресни здруженија зоз Словацкей, як партнере ше ище приключели руски здруженија зоз Ческей, Польскей и Сербіи.
мр Илона Грецепшин

15. Рочна виберанкова Скупштина Дружтва „Руснак“

Пияток, 8. јануара 2021. року, у Петровцох, у Дружтвеним доме Соколана, отримана 15. Рочна виберанкова Скупштина Дружтва „Руснак“. Скупштину отворел председатель Мийо Шайтош. До роботного председательства избрани: за председателя Илона Грецепшин, за членох Андрея Иван-Кризманич и Владо Шайтош, а за записничара Наталија Гнатко. Од поволаних госцох були присутни: заменик началника Општини Богдановци Ярослав Медеша, председатель Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримсей жупанији, Йоаким Ерделі, председатель Ради рускей националней меншини городу Вуковару, Зденко Бурчак, председатель Ради рускей националней меншини Општини Богдановци, Томислав Кетелеш, председатель Ради Месного одбору Петровци, Мирко Гарди, петровски парох о. Владимир Седлак, водитељка Подручнеј школи Петровци и представитељка ФК Петровци Андрея Иван-Кризманич, та представник ДВД Петровци Милан Попович.

Звит о работи Дружтва пречитал председатель Мийо Шайтош, у хторим наглашел же пре пандемију коронавируса, шпивацка група и оркестер реализовали лем 6 наступи од хторих 4 под покровителством Совиту за национални меншшини РГ, а Културна манифестација „Кед голубица лецела“ отримана з вименем змистом, як було плановане. Звит о работи Форуму младих Дружтва „Руснак“ пречитал Иван Лікар. Финансийни звит пречитала тайомница Наталија Гнатко у котрим винешене же финансийни

Форум младих

средства од Општинах Стари Јанковци и Богдановци потрошени як плановане, а финансийни средства од Совиту за национални меншшини РГ потрошени спрам додатковей одлуки о Дополненю Критеријумох и методології. Понеже шицки звити едно-

гласно прилапени, члени Управного, Надпатрацого и Уметничкого одбору розришени функцијох. До Управного одбору избрани Мийо Шайтош, Петро Киш, Наталија Гнатко, Любица Дидич и Еугенија Врабец, до Надпатрацого: Јанко Сопка, Илона Грецепшин и Мирко Шайтош, а до Уметничкого шесцери полнолїтни члени Форуму младих и Наталија Гнатко.

На концу, шицки присутни госци достали слово повесц својо думане о работи Дружтва спрам винешених звитох.

Всуботу, 9. јануара, у просторийох ДВД Стари Јанковци отримана Конституцијна схаџка на котрей за председателя Управного одбору та и Дружтва Руснак, избрани Мийо Шайтош, за подпредседателя Петро Киш, за тайомницу Наталија Гнатко, за касира Любица Дидич, а за члена Еугенија Врабец.

мр Илона Грецепшин

Присутни на виборней Скупштини Руснака

Роботніки у просвіти

Найдлугши час живота препровадзени у Барані

Учителька Блаженка Франіч, народзена Турински, жие у Билим Манастире, а роби у основней школи „Др Франьо Тудьман“. Под час тей розгварки находзела ше зоз фамелию у виковендици у Батини, у прекрасним окруженю Желенго острова. То место дзе ше одпочиваю и душа и цело. Находзи ше на рубцовей часци Копачкогo риту дзе заходза вельки любители природи, як цо и сама Блаженка. Ту такой и Дунай зоз своіма веліма залівчками, так же ше ту може у исти час вожжи на глісеру и у мире лапац риби... Але дайме слово нашей собешедніци.

*** Представце нам ше дакус зоз своіма словама.**

Волам ше Блаженка Франіч, народзена сом 05. октобра 1976. у Вуковаре, у фамеліі Турински. Оцек ми Винко, а мац Цилика, обидвойо су зоз Петровцох. Мам и штири шестри, Наташу, Маю, Таню и Саню. Вони шицки жию у Копривници. До Билого Манастира сом ше приселела 2003. року. Зоз супругом Игором сом ше упознала у студенским доме у Осиеку под час студийох, а побрали зме ше 2007. року и маме сина Леона.

*** Поведзце нам даскельо слова и о своім дзединстве.**

По штварти рок своіо живота зоз родичами сом жила у Петровцох, а вец зме ше преселели до Вуковару. У Вуковаре сом закончила основну школу у ОШ „Степан Супанц“, а потим сом ше уписала до Гимназії. То бул 1991. рок кед зме як вибеженци закончили у Копривници. Оцек ми бул чекко ранети под час войны у Вуковаре, та то за нашу фамелию були барз чужки часи. У Копривници сом закончила стредню економску школу, а вец сом уписала Педагогийни факултет у Осиеку, дзе сом дипломоваала 2003. року.

*** Кеди сце почали робиц и як Вам на роботі?**

Уж як студентка сом робела на Летних школах и преподавала руски язык початковей групи школярох. Перше роботне место було ми у моей школи у Вуковаре, хтора ше тераз вола ОШ „Ангун Бауера“. Робела сом у Подручней школи у Петровцох, а бивала сом у баби и діда. То була дочасова работа, бо сом меняла едну учительку. Було то 2002. року. Паметам, мала сом теди другу класу у хторей було седем школярох. Стаемне роботне место достала сом 2003. року у Билим Манастире, дзе сом ше вец преселела, а дзе и нешка робим.

Блаженка Франіч

Тераз мам другу А класу и дваец школярох. Мой син Леон тиж школяр другей класи, але у одделеню Б, так же му я не преподавам.

Сцела бим наглашиц же робим у едним барз добрим колективе. Барз сом задовольна зоз шицкими колегами и директорами. По тераз нам ше у тей школи пременели троме директоре. Еден ме приял на роботу, други пошол на друге роботне место и терз мам трецого. Цала екипа нам барз добра. Досц зме зложни. Преїг синдикату знали зме ведно дагдзе одпутовац голем на дзеньдва же бизме ше кус подружели и ище баржей упознали и зблїжели.

*** Як то робиц зоз дзецми?**

Зоз дзецми барз крашне робиц. То ме виполнюе, то сом выбрала и то любим робиц. Нажаль, у роботі маме вше вецей бирокрації, т.е. виполньованя койдзаяких паперох и то ми меней красша часц работи.

*** Цо вашо школяре найволя робиц?**

Дзеци вельо того любя. Нешкайши дзеци любя учия през бависко. Значи, вони ше бавя, а я их преїг того бависка

Блаженка зоз супругом Игором на Дунаю

дачому научим. Тиж так любя рижни вигледованя, кед вони сами вигледую дацо цо их цікави.

Генерації ше меняю. Тераз жиеме у дигиталним чаше, та и учебніки дигитални. Кажда лекция ма вельо бависка у дигиталним змислу. Дакеди учительки мали древену таблу и крейду за по ней писац, а ми тераз маме мудру таблу хтора повязана зоз компютером и дзеци ше на ней тиж можу бавиц. То так випатра як кед би пред собу мали вельки таблет. То исто барз, барз любя.

Дзеци у класи маю таблетки. На штирох школярох сом достала еден таблет. Школа нам барз добре опремена. Кажда учальня ма мурду таблу, так же дзеци кажди дзень маю таки бависка хтори их у исти час и цікава и образу.

Таки ствари зме на факултету не учели, та вец досц часто идземе на фахово семинари дзе ше вец усовершуеме за таки способ работи и провадзиме напредоване у технології.

Мойо дзеци любя буц и вонка у природи и на чистим воздуху. Часто идземе прешейтац през город, вец до найблїзшого парку, вец на справи за вежбане итд. Любя теренску наставу и школу у природи. Наша школа до школи у природи ходзи до Сплиту. Скорей ше ишло до Ораховици, а тераз до Сплиту, цо вельо атрактивнейше. Така настава тирва седем дні и там нам шицким барз крашне. Обидземе зоз німа города Сплит и Трогир, вец Гайдуков фодбалски стадион, вожа ше на траекту на острово Брач... Тоти седем дні цалком виполнети. Ище кед достанеме добри термин и потрафи ше красна хвиля, вец ше и окупаме у морю. Найлепши термини концом мая або початком юния. До школи у природи идзе ше на концу трецей класи. Правда же водзиц цалу класу една велька одвичательносц, але вше шицко добре преїдзе и шицки после того зме задовольни и щешліви.

*** Яки Вам контакти зоз родичами школярох?**

Сотрудніцтво зоз родичами мам добре. У каждой генерації ест вшеліяки дзеци, од гевтих одличних по гевтих цо им учене идзе и кус чужше, од гевтиц цо маю шицки можліви условия за школу по гевтих хтори и не маю даяки окремени условия. Ту вец на мне же бим их шицких еднок учела, сродому помогла на йому потребни способо. Даедним дзедом у даедней хвиліки учителька зна буц и мац и оцек. Дзеци знаю буц жадни розгварки зоз даским. И то стойна часц моей работи.

Зоз пайташками у школи

* Кеди сце пожадали постац учитель-ка?

То було барз давно, ище на початку мойого школованя. Моя учителька од першей по штварту класу була Луйза Попович хтора була барз добра учителька и мне ше то теди барз попачело. Заш лем, же бим то и витворела на мне найвечей уплївовала учителька Наталия Гнаткова хтора ми преподавала руски язык у седмей и осмей класи основней школи.

* Окрем же сце народзени у рускей фамилии, яка ище ваша повязаносц зоз Руснацами?

У основней школи ходзела сом на руски язык, а учительки ми були Мария Блотнейова и Наталия Гнаткова. Танцовала сом у КУД „Осиф Костелник“ Вуковар и ходзела сом на Летни школи, учела сом шпивац руски шпиванки... То була една каждодньовосц у хторей сом одрастала.

Под час вибеженства и надалей сом була танцовка нашого вуковарского Дружтва. Зазберовала нас панї Мария Такачова, а танци на Летних школах поставял тедишнї студент хореографїи у Києве, Звонко Костелник. Кед Дружтво дагдзе требало наступиц зазберовали нас зоз велїх местох по Горватскей. То було найчастейше пред манифестациями як цо то „Винковски ешенї“, „Дяковски вишивки“, „Розшпивана Цвелферия“, „Лето у Мариї Бистрици“, вец Медзинародна смотра фолклору у Загребе, и там дзе би нас уж волали. Наступали зме и споза гранїцох, та зме були у Свидіку у Словацкей, у Ждинї у Польскей и Штутгарту у Немецкей. З едней нагоди зме у Копривници дали цаловечарши концерт.

Повязаносц медзи танечниками була барз добра. Даєдни зме ше познали од скорей, а других зме упознали на Летних школах. Не були зме шицки з Вуковару, але и зоз Миклошевцох, Петровцох, Винковцох, Осиеку, Загребу, а тацовали аж и хлапци цо були у вибеженстве зоз Босни и Герцеговини, а жили у Загребе.

Були то барз красни часи. Було нам досц же би нам родичи дали кус пенез-

ки, а за инше зме ше не старали, други за нас шицко потребне покончили. На нас було лем танцовац, шпивац и забавяц ше. Вше бим тоти часи повторела кед би за то то було нагоди.

Барз бим любела кед бизме ше тераз дагдзе шицки позберили. Наприклад на балу, або у просторийох КУД „Осиф Костелник“ у Вуковаре. Було би крашне ознова стретнуц тих людзох, зоз нїма побешедовац, зашпивац и затанцовац.

* Були сце активни и у спорту...

Як школярка, док сом жила у Вуковаре, бавела сом одбойку у одбойкашским клубе „Вупик“. Кед зме пошли до Копривници, дзе не було одбойкашского клубу, почала сом тренирац рукомет у рукометним клубе „Подравка“. Под час стредней школи була сом и мажореткин्या ведно зоз свою шестру Наташу.

* Яки Вас памятки вяжу за Вуковар и Петровци?

Памятки прекрасни. Мож повесц же я свойо дзецинство найвечей и препровадзела у Петровцох. Там сом була у баби и дїда кажди шлебодни час, як и летни и жимски одпочивки.

И нешка маме там хижу, але од кеди баба и дїдо помарли ридко там наиходзим.

* Як виполнюєце свой шлебодни час?

Мам вельо пайташки и пайташох зоз хторима ше дружим у шлебодним часе. Барз любим природу та зме часто у Батини на Желеним острове у викендици, так як и нешка.

Любим лапач риби зоз цигоньом, вожиц бициглу, шейтац ше, картац белу

Блаженка у руским народним облечиве под час вибеженства

На синдикалних бавискох освоєла златну медалю

зоз пайташками зоз школи. Влонї сом на меджижупанийских синдикалних бавискох учительох у Славонским Бродзе освоєла два златни медалї, едну у Белоту, а другу у поцагваню штранга. Требали зме исц и на державне змагане у маю, але пре корону було одложено и по тераз ше не отримало.

Од 2003. року волонтирам у Дружтве наше дзеци у Билим Манстире. Ту з дзецим организуєме бависка на води, плїване, бицикляди и рижни други работнї.

Любим шпивац и танцовац и вше кед можем идзем на бал до Вуковару.

Порядне доставм Нову думку и Венчик бо любим пречитац цо ше збува медзи Руснацами и поопатрац фотографїи. Так же сом у цеку з информациями о наших людзох и збуваньох у местох дзе жию Руснаци.

Тиж так любим пойсц и до Копривници дзе ми жию родичи и шестри. Часто ше сходзице на преславох родзених дньох, за Вельку ноц, Крачун и з других рижних нагодох. Понеже ше ми на авту до Копривници треба вожиц три годзини, вец кед там идземе, идземе на даскельо днї, боу едним дню нам ше не виплаци. През жимски и летни одпочивок оставаме и длужей.

Набавели зме и пса та го вец Леон и я шейтаме.

* Бараня Ваш нови дом...

Кед кус роздумам, насправди ме було вшадзи, а найдлужей жиєм праве ту. Я у Баранї дома. Ту ми барз крашне, полюбела сом тот край и людзох у нїм.

Бараня позната по добрим едзеню и по добрим вину, по рибовим папригашу и велїх других бараньских специалитетох и рижних кулинарских манифестацийох.

Як сом уж спомла, маме красне число приятельох зоз хторима часто препровадзаме шлабодни часи. Кед ме дакус влапи носталгия за прешлима часами вец им пуштим нашо прекрасни шпиванки як цо „Преквитай, преквитай“, „Били оргони“, „Червени чижмочки“... Тот мой репертоар уж и вони научели шпивац.

Лю. Гаргай

Направена апликация за предшколске учене руского языка

На початку того року бешедуеме зоз Ивону Гнатко, mag. praesc. educ., младу Вуковарчанку хтора тераз жиє и роби у Загребе.

- Ивона, поведз нам кеди ши пришла до Загребу и яки причини це привели до главного городу РГ?

До Загребу сом пришла у августу 2017. року. Причина була упис на дипломски студії хтори ше теди у цалей Горватскей отримовали лем у Загребе.

- Яке искуство за тебе бул приход зоз Осецкого студентского центру до векшого штреху?

Як цо и шицко кед ше почина, на початку не легко. Медзитим, зо мну пришли и даскельо колегинї, так же сом не була сама у новом штреху. Присподобели зме свой стил живота у Загребе. На початку нам Загреб бул як вельки Осиєк, але зоз часом зме ше звикли. Шицки хтори маю можливосц пойсц студирац до другого городу, най пойду, бо окрем змиста на факултету, студент научи жиц сам зоз собу и завишиц найвещей од себе. И кед ше жиє зоз цимерку научи ше дзелїц обовязки. Мило ми же сом мала и таку нагоду. У Осиєку шицки активносци були, так повесц, у єдним стреху и легко ше могло дойсц з єдного на други бок городу и нет велькей гужви. Медзитим, Загреб ма нательо забавни акції и активносци за студентох же ше ми их шицки през тоти два роки дипломского не удало ані прейсц.

- Цо понука загребски штрех студентом жадним напредованя, а менши штрехки не маю або тоти можливосци чешше препознац?

Факултет як факултет понука исти активносци. Тераз завиши цо студента як єдинку цікави. Заедніцке обидвом факултетом того же понукаю активносци як цо шпиване у студентским хору, волонтиране, бавене спортских тимских бавискох, дзе кед ше укажеце добрим бавячом можеце дойсц по репрезентацию Универзитета, без огляду на хторим сце факултету. Особне сом пробовала шицко по дакус. Цеком студирания у Осиєку шпивала сом у хору, бавела сом одбойку и волонтирала, а у Загребе сом вецей робела студентски роботи, дзе и векши вибор, а работа добре плацена. Єдине цо сом не випробовала то ERASMUS +, але понеже сом на другим факултету, не виключуєм и тоту можливосц.

- Цеком студирания ши бизовно мала и жадане указац новим колегом и новому штреху дацо вязане за твою руску националну припадносц. Вериме же велї од твоїх нових пайташох ані не занли же Руснаци исную и же жию у нешей держави.

Сцела я то указац лебо не, презвиско ме саме представи. Вше кед би дахто од професорох перши раз пречитал мойо презвиско, застановел би ше и питал чийо то презвиско, або чи є можебуц погришно написане. Медзитим, после мойого толкования були несподзивиани, а вец ме так прилапели.

Авторы апликації „Rusinski rječnik“ представяю апликацию на схадзки зашеданя Шветового форуму русинскей младежи у Вуковаре (септембер, 2018. року)

Велї ме волали „Rusinka“. Як цо я пришла з Вуковару до Загребу, так и велї колегове з генерации не були зоз Загребу, та на мою радосц даскельо колегох чуло за Руснацох, лем же нікого не познали. На єдним преподаваю, на колегиюму „Suvremene metodičke teorije“, мала сом нагоду през семинарскую роботу представит руски язык у горватским школству, перспективу школованя руского языка на високих школах вонка з Горватскей и свою соавторскую апликацию „Rusinski rječnik“, после хторей не могли остац ровнодушни. Шицко их то зацікавело, а понеже нїда на живо не мали нагоду чуц руски язык и бешеду, так пожадали же бим их одведла на даєдну нашу, руску манифестацию. Та так нас пейц колегинї, порихтали три руски шпиванки и єдну уметніцку виставу „Rusinski mozaik“ и пришли зме на культурну манифестацию „Кед голубица лещела“, котра була у організації Дружтва „Руснак“. Було им барз мило, а жадаю же би ше дакеди ознова стретли на таких збуваньох.

- Як ши реализовала тот наукови проект и кеди то було? Хто були твоїо сотрудинїки на тим проекту?

Волаю ме „Русинка“

Проект почал спонтано. Ниа, на истим колегиюму хтори сом спомла у прешлим одвиту, мала сом за семинарскую роботу обробиц тему „язиково компетенції дзецох у предшколи на мацеринским горватским языку и цо ше од нїх обчекує у першей класи“, на цо сом скорей викладаня започала розправу з професорку доц. др сц. Весну Будински, о мацеринских языкох и же горватски не шицким мацерински язык у Горватскей. Ту сом бешедовала о своїм образованю и пестованю руского языка и культури у основней школи, а потим представела и апликацию за хтору не мала нагоду чуц. Професорка поволала других професорох най би чули цо бешедуєм, а вец ми такой дати два нови теми. Єдна тема за семинарскую роботу, хтору сом спомла у прешлим одвиту, була о руским языку и представела сом ю на преподаваню цалей генерации, а друга тема за фахово-науково стретнуце хторе мало буц у марцу 2019. року. Мойо менторки за другу тему „Digitalni alati u metodičkom učenju jezika“ були доц. др сц. Мартина Колар Билеге и позарядови проф. др сц. Тамара Газдич – Алерич. Цикаве и то то же початніцу за горватски язык „Prvi koraci“ по хторей сом учела у першей класи, написала доц. др сц. Весна Будински, праве тога професорка хтора ме унапрямела даљей, а тиж ми була и предсидателка поверенїцтва за одбрану дипломскей роботи. Кед сом ей гварела же мойо перши крочаї започали з ей учебніком и закончую з ню, праве ту, седемнац роки познейше, вона ше лем нашмеяла и гварела же зна же мойо крочаї не законча ту. Яки швет мали...

- Цо ци було найчешче, а цо це найбаржей радово у тей работи?

Нїч не було чешко прето же сом писала о тим цо сом робела, направела, цо ме радовало бо ше пише о теми хтора добре реализована, а теорийску часц ми помогли менторки и учителька руского языка и культури Наталия Гнатко.

- Штреху у хторим ши ше теди рушала препознал твоїо работи и достала ши награду. Поведз дацо о тим.

Понеже сом писала о чимшик цо ище ані єден студент Учителского факултету не писал и направела апликацию хтора не лем новосц за Руснацох, але и новосц за славянски микроязика, професоре сами предложили же бим на основи написаней роботи могла буц приявена як кандидат. Професоре були упознати и з условиями у хторих Матей Шторга и я робели апликацию, та сцели най би ше о тей работи чуло и даљей. Понеже предклад кандидата за награду дава професор, доц. др сц. Мартина Колар Билеге написала змист и послала, а я лем видзела на web боку Учителского факултету же комисија вибрала праве мене. Деканова награда ми не була ані на розуме, а поготов не Деканова награда за винїмово наукове доприношене.

День одбрани дипломскей работи и доставане титули *mag. praesc. educ.*

- Кому наменена апликация и як ю зацікавени могу зняц и хасновац?

Апликация „Rusinski rječnik“ першенстве но наменена предшколским дзецом хтори не маю вельо нагоди бешедовац з родичами по руски, як и їх родичом. Може ше ю зняц задармо на андроид телефони у системи з PlayStore-а под назву „Rusinski rječnik“. Медзитим, як ше интересоване за апликацию указало и при старшей популяції, а вистка о апликації ше преширела и звонка Горватскей, так маме пребераня у Сербії, Мадярскей, Ческей, Словацкей, Немецкей, Польскей, України, Румунії, Казахстану, Ирскей и САД-у. Одлучели зме же би ше змист, дзе ше толкуе история руского язика, хтори бул лем на горватским язичу, предложел на шейсц язичи: руски, англійски, немецки, словацки, румунски и польски. За того ажуроване мали зме шейсцох сотрудникох хтори помогли у другим ажурованю апликації. Апликацию не могу зняц особи хтори маю iPhone телефони, але у будучности маме у плану же бизме и то зробели.

- Дипломски студії ши закончела, тераз пред тобу и нова, роботна драга. У хторим напраме ше руша?

Хвильково одрабям приправніцки стаж у тирваню од едного рока у приватней дзе-

Авторы апликації Ивона Гнатко и Мартин Шторга з Ивоной Декановой награду за винїмкове наукове доприношене

Державне гимнастичне змагане 2019. року и Неделищу

цинскей монтезори заградки „Srčeko“ у Загребе, хтори ми треба же бим вишла на фахови испит.

- Як ше плануеш усовершовац у фаху хтори ши выбрала як животне опредзелене и чи ши дацо уж превжала на тим плану?

Од кеди робим у дзединскей монтезори заградки, так сом започала и фахово усовершоване у напраму монтезори педагогії за возраст дзецох од 0 по 3 роки, хтора тирва 6 мешаца, та верим же по законченю приправніцтва будзем мац диплому вецей. Ище цеком студираня започала сом курс горватского знакового язика дзе сом хвильково на третци, а ест штири ступні. Правда же сом закончела факултет, але сом ище вше студентка бо сом уписала и други факултет, та сом хвильково на другим року Кинезиологійного факултету у Загребе, напрям izobrazba trenera za sportsku rekreaciju.

- Знаме же ши од дзединства була активна у вуковарским гимнастичним штрдеку и же ши освойовала спортски награди. Чи ци ше удало зединїц свою вельку любов гу спорту зоз твою професию? Поведз нам дацо о тим.

Баяко. Неодлуга як сом пришла до Загребу, почала сом робїц у Гимнастичним клубе „Trešnjevka“, або як я то знам повесц по руски „Черешньовка“. Там сом активно ознова почала тренирац гимнастику и 2019. року була сом на державним змаганю дзе сом завжала 22. место. У истим клубе була сом у улоги тренера и тренирала дзеци предшколского возраста, як и дзеци хтори у транзиту помедзи рекреацию и змагательну групу. Праве кинезиологійна методика за предшколски возраст, вельо роки искуства у гимнастики и знане з Кинезиологійного факултету зединела сом до едней красней приповедки. Сцерпезлівосц, любов и позитивна думка то ключ хтори зоз знаньом творя добру основу за любов гу спорту.

- Член ши и Дружтва Руснак, паметаеме це и як винїмково успишну солистку зоз Ружовой загадки, танцовала ши у КУД „Осиф Костелник“ у Вуковаре скорей одходу до Осецкей приватней гимназії Гаудеамус. Чи тераз у вельким загребским штердук твоя русокц траци моц, чи то нове виволане же биш ширела любов гу

Ивона Гнатко зоз часцу фамелії на додзельованю Декановой награди рускей культуры и язичу на шицки боки?

Жаль ми же велі Руснаци хтори пойду зоз своего руского штрдеку зохабя и тоту жирячку своей традиції и идентитету хтора их одховала. Медзитим, Дружтво Руснак окремене по тим питаню. З младими роби на змоцньованю свидомосци руснацтва, же би ю преширели на польо своего интересованя. Вигледую о рускей истории, правя познанства з младими Руснацами и звонка Горватскей. Так видзимо же зме не сами, але кельо нас вельо наисце ест. Крашне шпивац и танцовац, и прекрасна то основа, але то не шме остац лем на тим. Як сом робела з Матейом на апликації, так и други члени Форуму младих Дружтва „Руснак“ робя на акційох хтори ше дотикаю їх фаху.

На приклад, на моім регионалним и державним змаганю ше на партеру (гимнастична справа) могол чуц микс русских шпиванкох хтори провадзели мою акробатску хореографию. Публика и судийове несподзивано реагвали и на тот способ ме запаметали. Злучоване традиційного з нову, сучасну роботу. Треба думац и звонка шкатули.

- Дзе видиш себе у идущих пейц роках?

Видзим як у руки тримаю потвердзене положеного фахового испиту, диплому з другого факултету, положени 4. ступень горватского знакового язика и диплому усовершованя монтезори педагога/воспитача. А цо будзе далей, наисце не знам. Можебуц упишем докторски студії.

- Дезкуеме ци на розгварки и жадаме ци ище велі припознаня и успихи у шицких животних сегментох.

Вера Павлович

Ведно з колегїнями и пайташками Антонию Полян, Марту Баданяк, Антонию Павичичу и Стефаниу Пиетлович на „Голубици“ 2019. року

Слово мацерово

Пише: Агнетка Костелник Балатинац

Люцке видзи аж под лесом, а својо НЕ видзи ані под носом

Ми людзе часто знаме буц критични спрам одредзених зявеньох лебо справованя дзепоедних людзох, а ище частейше знаме пошптац сушеди же яка гевта лебо гевтот, и цо робели там и там.

З єдним словом поведзене – огваряме. Дзекеди то не дожвюеме так, дзекеди то лем „новосци“ хтори зме дзешка чули а вец их пренешеме, можебуц дакус и прменіме, доложиме же би було цикавше, а ми популярнейши.

Дзекеди наша критика оправдана, окреме кед замеркуеме неправилносци хтори ше случую коло нас. А цо далей, випатра же их ест вше вецей, лебо лем информации доступнейши, та вельо вецей того чуеме, а преїг дружтвених мрежох вельо вецей и видзиме.

У прешлим вику, тоти нашо „новосци“ були углавним вязани за локални стредок, односно непосредне сушедство. Кед владали комунисти, о политичарох лебо дяких високих функционерох ше скоро ніч не знало, а не смело ше ані превельо приповедац, бо ше не знало кеди поведза же то „вербални деликт“, та ше пойдзе до гарешту.

Нешка, слава Богу, вербални деликт не иснуе, але иснуе указоване моци гевтих хтори чувствую же вони „главни“.

Векшина людзох ше не жада спущовац на тот уровень бо зна же вони, ище кед ше зявели на явней сцени, уж „потрошени“, и

накеди ше укажу меней хасновити гевтим понад себе, буду „висцерани“ з тей истей явней сцени.

Медзитим, дзепоедни з таких, док су на позиції же можу „диктирац“ цо и як будзе, гоч не маю компетенції за исте, хасную каждую нагоду. Доцираю аж и дохтором о тим як би требало лічиц хорих, а окреме ше мишаю до фахових роботох о хторих насправди не маю понятия. Пригваряю, упераю палец, неоправдано подриваю роботу другого, а накарадноц того цо вони зробели, сами не обачую.

Видрижньовац ше лебо пригваряц може кажде, але лем прави, добри, человек зака-

ше рукави и помогне сушедови, ближньому лебо гоч кому хто у потреби.

Дзекеди ше вишмеюеме зоз валалских женох хтори знаю стануц и бешедовац на драже о темох хтори можебуц ані не таки значни, але хто ми же бизме нормовали цо значне а цо не, хто нам дал таку компетенцію?

Але, праве тоти жени, єдна другей вше прискоча помогнуц цо лем треба, тоти сушеди нігда не охабя єдна другу же би ношела чежку торбу сама. Тоти стари сушедови, єдни другим поодруцю шніг з дражки оперез хижи, позаметаю лісце, а гевти нови, хтори „упадили“ до того сушедства бо им то хтошка оможлівел, гевти хтори упераю з пальцом и подшмихую ше, останю вше лем „гевти“.

Хаснуїме каждую нагоду же бизме були лепши єдни спрам других и же бизме мали вецей почитованя спрам старших, бо вони тоти хтори нас одховали. Вони нам оможлівели же бизме нешка могли буц „својо людзе“. Вони, як маме нагоду видзиц у єдней илустрації на интернету, свой хрибет зогинали же би ше наш випросцал.

Моя мац зна повесц „люцке видзи аж под лесом, а својо не видзи ані под носом“. Патриме же бизме були добрейши и честнейши, а учме так и својо дзечи, и својо унучата.

Родзени дзень

Родзени дзень людзе преславяю раз рочне, на гевтот датум кеди су народзени. Гевти хтори мали щесце, або нещесце, та ше народзели 29. фебруара, ім датумски родзени дзень приходзи кажди штири роки. Вони заш лем родзени дзень преславяю, але 28. фебруара.

Нашо стари не славели родзени дзень на таки способ як ше то тераз роби. Вони на окреми способ славели имени дзень. Цикави податок же ше по 1814. рок не записовало дзень родзения, лем дзень кресценя хтори бул записани у церковних матичних кніжках.

Преслава родзеного дня ше пририхтуе и даскельо дні скорей. Поволую ше госци хтори вец кед приходза на гостину з дарунками дарую славителя.

На окреми способ ше преславює 18. родзени дзень, кед особа постава полнолітна, та ше пририхтуе и богатша година. Тиж так значни родзени дні з округлима числами, а окреми гевтот 100. родзени дзень, хтори часто попровадзени и у медийох.

Кед у питаню преславлюване дзедцинского родзеного дня вец шицко за нього приготовую родичи. Таке маме и на тей фотографії хтору зме достали од Звонка Гайдуко-

вого. Фотография настала на преслави кед Звонко напальной пейц роки, а то було 1960. року. Ту ше находза з ліва на право: Мария Бесермині, Звонко Гайдук, Мелана Гарди, Оленка Бесермині, Амалия Гайдук, Янко Гайдук, Ирина Гарди Сабадош, Мария Гайдук и Янко Бесермині.

На фотографії видзиме же на столе празни мали плитки танери за торту хтора ище не начата, видзиме же хлопи наздравяю з вином, а видзиме и фляшу зоз сода-воду хтора дакеди була часто на столе, як цо то у терашні часи квашна вода.

Рускинї вше дзечне пекли торти и то на три поверхи. Пишкоти ше пекло на три раз, а не нараз, та резало на три часци як нешка. Упечени пишкоти ше филовало зоз увареним филлом (цукер и млеко) офарбеним на кафово зоз какаоом. Таку пофилвану торту кладло ше на танер за торти хтори обовязно бул на високей ножки. Праве таке видзиме и ту.

Вино незаобиходна часц каждой гостини, а може буц биле лебо червене. Тот продукт людзе найчастейше правели сами бо мали својо виніци. Хлопи ше окреме цешели кед госцом на столе могли понукнуц својо вино и паленку.

Мария Бесермині, Звонко Гайдук, Мелана Гарди, Оленка Бесермині, Амалия Гайдук, Янко Гайдук, Ирина Гарди Сабадош, Мария Гайдук и Янко Бесермині

Верим же сода-вода добре позната як старшей так им младшей популации нешкайшого часу, бо є ище вше заступена у наших предавльных, гоч у менших количествах як дакеди. Тота вода настава так же ше под прициском обична вода збогацує зоз угльовим диоксидом и так ше достава газова вода. Така вода настава у содарских роботох, а людзе хтори ю права волаю ше содаре.

И на остатку, таки стретнуца вшеліак треба зазначит зоз фотографованьом на памятку, так як то було и з тей нагоди.

Лю. Гаррай

Особна карточка

Од кеди паметам, родичи ме воспитовали же бим бул чесни и я ше того у велькей мири и притримовал. Знал сом же хто сом и цо сом, и тото сом каждой хвильки мал на розуме. Кед сом почал ходзиц до першей класи штредней школи зоз парняками сом ше там барз добре складал. За розлику як цо було док сом ходзел до школи зоз моїма парняками зоз валалу. Гоч скоро шицки цо ходзели зо мну до класи, скорей як цо ме упознали и скорей як цо сом гуторел же сом Руснак зоз Петровцох, ані за Петровци, а поготов за Руснацох нігда не чули, а мне як такого барз почитовали.

Цо я од школских предметох лепше знал, а то були математика и русийски, дзечне сом им помогнул и указал. То ше случовало на одпочивку медзи годзинами. Кед видзели же я вше мал написани домашні задаток, та го одо мне гнетка и преписовали. Кед ше то случело вецей раз, опитали ше ми же чи и вони мне можу даяк помогнуц же би ше ми оддлужели!

Цешел сом ше же знам математику лепше як вони. Кед ми гварели же легко мне знац русийски прето же я „Рус“, я ше им намагал потолковац же то не исте буц Руснак и Рус. Потолковал сом им же то два язика, лем дакус подобни и то прето же су обидва славянски.

Гоч сом им вельо раз толковал, вони тото не могли похопиц, та я за шицких у класи и вонка з ней хтори ме познали остал „Рус“ зоз Петровцох.

Єдного дня ме пред школу становели двома челедніки и указали ми особну карточку єдней Петровчанки, даскельо роки старшей одо мне. Вона робела у теди велькей и познатнй фабрики Борово. Гварел сом же ю познам и вони ми дали ей особну карточку, же бим ей однесол. Дзечне сом прилапел и ей особну карточку покладол до ташки гу школским кніжком же бим ю, не дай Боже, по дом не страцел.

Кед сом пришол дому, шицко сом виприповедал и особну карточку указал оцови. Истого вечара кед оец ношел млеко до млечари, понеже му було драгом, вжал особну карточку у намири же ю однесе.

Кед ю на капурки оец доволовал, зоз обисца вишол ей оец. Кед му оец дал особну карточку його дзивчеца, ей оец не же не подзековал на тим, але ше мойому оцови опитал же цо зробел зоз бутеларом и пенезми. Оец ше

почал правдац же то мне пред школу дали хлапци хтори карточку нашли. Нагнівани дзивков оец пред носом мойого оца завар капурку.

Оец пришол дому поганьбени и увредзени, гуторяци ми же нігда вецей не шмем од дакого прияц дачию пренайдзену ствар. Бал ше же би нас ей оец пре тото могол тужиц, та гоч зме невиновати, не годни зме тото доказац.

Щесце же шицко лем на тим прешло, же нас не тужел, лебо на даяки иншаки способ не поганьбел пред явносту.

Я тото як ище єдну животну поуку запаметал по нешка!

Правене сира, шметанки и масла

Паметам дакедишні часи кед сом бул цалком мали. Теди ме мойо родичи чачто зохабили у моей баби, оцовой мацери, же би мерковала на мене теди кед вони одходзели робиц на польо.

Моя баба була вше дома, але нігда не геверовала. Вона дома робела шицко тото цо як старша могла и цо знала, понеже през свой животни вик вельо искусства на своїм хрибце назберала и вельо койчого и поробиц знала.

Теди ше, наприклад, барз вельо робело и ніч ше при тей роботі у обисцу не одруцовало, за розлику як цо ше тераз часто вельо койчого одруцує. Прето тедишнім людзом не були потребни ані желени канти за шмеце, та не исновали ані камиони за одвожене спомнутаго шмеца назбераного по валале же би го вец вони одвезли на шмециско.

Теди кед жени заграду окоповали, траву розруцали по дворе же би ю кури, гуски и качки поджубали.

Нешкайши нашо дзеци хтори тераз рошню, не лем гевти у варошох, але и по валалох, гнетка не знаю як випатраю гуска и качка. Прето вецей раз од нешкайших дзецох преїг телевизора и чуєме же нешкайша живина неше по вайцо и рано и вечар. Ми, тедишні дзеци, знаме же то не так прето же зме особне зоз нашима бабами и мацерами кармели по дворе живину и їх вайца по гніздох зазберовали.

Ћу тому, през дзень зме ше гнетка знали найсц ведно зоз нашима бабами и мацерами, та и теди кед мидло зоз масци варели, та и гуски и качки зме з німа

знали влапац кед на ніх пире дозрело и було за скубане, хторе вецка нашо мацери и баби скубали и мегки заглавки зоз того пиря правели.

Окрем того, паметам и тото же моя баба кед сом бул цалком малючки мала и кравичку, хтору вона одходзела вечаром подоїц, а и я ишол зоз ню же би ми баба там на хлівних дзверох такой насипала цеплого, лем подоеного млека.

Швиже млеко хторе би ше як таке у обисцу не похасновало, його би ше вецка зосиповало до окремих гліняних кантичкох у хторих ше воно кисло. Кед би ше млеко у таких кантичкох скисло, понеже масна шметанка легчеша од немасного скиснутаго млека, дзвига ше до гарла кантички. Ю ше вец зоз кислого млека знімало до окремей судзини у хторей ше вона ище кельо-тельо згусла.

Кисле млеко ше потим зоз кантички зосиповало до грудніци же би зоз кислого млека през грудніцу вичурела серватка, а у грудніци оставала грудца сира. Прето ше и тота густа ренда за згрудоване сира и вола грудніца. Таки сир ше вола квашни сир. Вон ше хасновал за едзене, як основне єдло, потим як фил до рижних колацох, питох и рейтешох, а ношело ше го и на пияц же би ше го попредало и за достати пенез покупело индустрийни продукти за потреби власного обисца.

Ютрედзень, кед би ше шметанка ище кус скисла и згусла, ю ше зосиповало до окремей судзини хтора ше волала збуцок. У збуцку ше шметанка муцела же би ше цмар, односно немасна часц, при муценю оддзелел од масней часци шметанки хтора ше вецка згрудовала до грудки хтора масна и вона ше вола масло.

Тото шицко цо сом ту виприповедал дакеди звичайно робели старши жени хтори уж пре свойо роки вецей не ходзели на польо, а помагали би им и мали дзеци хтори ище не ходзели на польо, а хторих чували тоті баби.

Тоту приповедку виприповедал сом и єдней пані у варошу на пияцу хтора ми гуторела же мушела руциц млеко хторе ше ей скисло, а хторе сом ей остатні раз предал. Я ше ей на тото опитал же прецо тото скиснута млеко не похасновала за правене сира, на цо ше вона нашла у чуду прето же не знала же ше таки сир яки я ей вше предавал прави од скиснутаго млека, праве истого такого яке вона висипала.

Желько Гаргаї

Zakovitosti pjevanja u amaterskom pjevačkom zboru

U današnjici, amaterski pjevački zborovi dio su skoro svake kulturne zajednice. Narodnim pjesmama zborovi oživljavaju tradiciju, a publika svjedoči, sudjeluje i daje im potporu. Zborovi uglavnom imaju svoga zborovođu. On ih kordinira, vodi te ih priprema za najbolju izvedbu koja je moguća. Ukoliko zborovođa-đirigent ne stoji ispred zbora i dirigira, tada sudjeluje u pjevanju/sviranju i zajedno sa zborom izvodi pjesme. Pjesme su pjevane najčešće uz pratnju glazbe. Glazbena pratnja može biti snimljena i puštena preko nekog nosača zvuka na zvučnike. Osim te alternative, postoji naravno i živa glazba, koja je uvijek poželjnija. Živu glazbu može činiti jedan, dva ili više glazbenih instrumenata. Bez obzira koliko svirača svira, poželjno je da glazbeno instrumentalni sastav sadrži sviranje glavne melodije i drugog glasa te bas i akordičku pratnju. Takvo sviranje može se izvesti na klaviru ili sintisajzeru, no poželjnije je služiti se harmonikom, odnosno akustičnim instrumentom koji bliže upotpunjava originalnu etnomuzikološku sliku. Takvi instrumenti koji se uklapaju u izvornu tradicionalnu izvedbu u našim su podnebljima najčešće: tamburaški instrumenti (bisernica, brač, brač tri, čelo, bugarija i bas), violina, kontrabas, harmonika, truba, klarinet, flauta, gajde, gusle, cimbali, bubanj, tamburin, tapani itd. Koriste se također i drugi instrumenti poput gitare, bas gitare i rock-set bubnjeva, no oni u suštini ne pripadaju izvornom tradicionalnom zvučanju naših podneblja i naroda. Bez obzira na dostupnost

svirača i osobni glazbeni ukus, glazbena pratnja ima nerijetko važnu ulogu u pratnji zbornog pjevanja-osim ako se pjevanje ne izvodi a capella. Zbornsko pjevanje može biti žensko, muško, mješovito ili dječje. Može se pjevati jednoglasno, dvoglasno, troglasno i četveroglasno. Više od četiri glasa neće se pronaći u amaterskom pjevanju jer je prekompleksno, a i nepotrebno. Sve te sastavnice zbornog pjevanja zahtjevno je uskladiti da zvuče dobro. Stoga nije prijeko potrebno zakomplicirati ukupno glazbeno zvučanje, već raditi na izvrsnosti dvoglasnog ili troglasnog zbora, uz pratnju manjeg glazbenog sastava. Proces koji prolazi zbor do ukupne najbolje glazbene izvedbe slijedi korak po korak. Treba odijeliti svirače i pjevače, a zborovođa-đirigent najčešće će podučavati pjevanje istovremeno svirajući neki instrument. Početak probe najčešće započinje upjevanjem, odnosno pjevačkim tehničkim vježbama. Zatim, ako se radi nova pjesma, dirigent prvo pjeva pjesmu u cijelosti, a onda zajedno sa zborom razgovjetno čita tekst pjesme i govori značenje teksta. Nakon toga zborovođa pjeva pjesmu dio po dio, a zborovi svaki dio ponavljaju. Preporučeno je prilikom učenja izabrati sporiji tempo za pjevanje jer će ono dublje u pjevača osvijestiti kretanje i melodije. Tijekom tog dijela učenja pjesme zborovođa korigira pjevanje, tako što sam ponavlja dio pjesme, odnosno frazu, a zborovi ponavljaju za njim. Važno je tijekom učenja pjevanja da zborovođa pjeva što točnije, artikuliranije i razgovjetnim

izgovorom teksta. Ako se tijekom procesa učenja pjevanja koristiti neki instrument koji pripomaže intoniranju pjevanja i obogaćuje ukupno zvučanje, može se svirati harmonika i/ili melodija. O točnoj intonaciji pri pjevanju najviše ovise koncentracija i stalna volja za pjevanjem, a zatim jasan izgovor teksta, ispravna postulacija tijela, odnosno tehnika pjevanja.

U rusinskoj glazbi pjesme se često pjevaju dvoglasno. U tom slučaju svaki glas potreban je zasebno učiti. U praksi je drugi glas uglavnom zahtjevnije pjevati. Stoga je preporučeno ako se uči u istoj prostoriji prvo učiti drugi, a zatim prvi glas pjesme. Nakon naučene pjesme u zasebnim glasovima, valja raditi na dinamici i fraziranju. Valja ciljano odrediti trenutke u pjesmi u kojima zbor treba udahnuti zrak za pjevanje nove fraze. Zatim, ako je pjesma dobro naučena, može se krenuti sa spajanjem dionica, odnosno kretati s dvoglasnim ili troglasnim pjevanjem. Tijekom tog procesa, zborovođa mora pažljivo slušati pjevanje zbora te ponavljati s odvojenim dionicama dijelove pjesme u kojima se čuje greška. Nakon nekoliko proba, može se probati pjevati zajedno sa sviračima koji su prethodno naučili dobro svirati, a zborovođa je to sviranje čuo i po potrebi korigirao. Dobro je tijekom učenja pjevanja pjesme doživjeti malo frustracije, koja se naravno prevladava, a osjećaj prevladavanja nekog zadatka je izvrstan kada je posljedica izvršenog zadatka samospoznaja o lijepoj glazbenoj izvedbi i ljubavi prema pjevanju. **Ognjen Zdravković**

РУСКИ НАРОДНО-СЦЕНСКИ ТАНЕЦ СТВОРЕНИ НА
ОСНОВИ ЕТНОХОРЕОГРАФСКИХ ЕЛЕМЕНТОХ

Чийо же то волки

народна

Allegretto

Танцує ше на осем такти музики. Виходне положене – шеста позиція ногох.
Танцюю дзивчата и хлапци

I такт и II такт

На „раз“ „и“ „два“ „и“ – штири крочаї починаючи зоз праву ногу на право зоз простим танечним крочайом

III такт

На „раз“ „и“ „два“ – крочай зоз праву ногу на право, ліву положиц назадок споза правей, ліва дзвигнута горе

IV такт

На „раз“ „и“ „два“ – крочай зоз ліву на на ліво, праву положиц назадок споза лівей, права дзвигнута горе

V такт

На „раз“ – спуциц праву ногу положиц на подлогу, дзвигнуц ліву
„и“ – спуциц ліву ногу положиц на подлогу, дзвигнуц праву
„два“ – спуциц праву ногу положиц на подлогу, дзвигнуц ліву
ліва дзвигнута горе

VI такт

На „раз“ – спуциц ліву ногу положиц на подлогу, дзвигнуц праву
„и“ – спуциц праву ногу положиц на подлогу, дзвигнуц ліву
„два“ – спуциц ліву ногу положиц на подлогу, дзвигнуц праву
права дзвигнута горе

VII такт и VIII такт

На „раз“ – прескочиц на праву нагу, ліва зогнута у колену назадок
„и“ – прескочиц на ліву ногу, права зогнута у колену назадок и обрациц ше за 90° у напярме мунтатова на години
„два“ – прескочиц на праву нагу, ліва зогнута у колену назадок и обрациц ше за 90° у напярме мунтатова на години
„и“ – прескочиц на ліву ногу, права зогнута у колену назадок

Звонко Костелник

Валалски жими зоз памятокх

Каждо часц рока ма свою окремно особеност. Яр приноси будзене природы, лето нас даруе зоз першимя плодами и цеплоту, ешень приноси свой обилни плоди, а жима дава свою красу и охабя на нас свой окремини упечаток. Перше цо нас асоцируе на жиму то температура котри падаю спод 0°C, а вец ту вшеліяк шніг котри зоз свою билу чистоту прекрива шицко под собу и препені випатрунок цалей природы, лесох, польох, валалох, варошох, шицкого коло нас.

Там дзешка у чаше мойого дзединства, 80-их рокох прешлого столітия, жими були наисце жимни и оправдовали свою назву. Була то часц рока котру векшина парастох чекала зоз радосцу, а векшина припаднікох нашого народу були параста и жили на валале, та так и Руснак зоз радосцу дочековал тоту часц рока. През цали рок од яри по ешень требало кажди дзень робиц, чи по доме, загради або по полю. Од садзения, копаня, кошения, збераня плодох, рубаня кукуричанки, звожованя шена, слами, обераня овоци, виніцох, роботи по загради, вареня парадичанки, маджунох, квашеня огуркох, паприги, капусти, закопованя жележняи и кромплёх, кравскей цвिकли и червеней цвикли до долікох, збераня шлівкох, печеня паленки, правеня доброго вина, роботи коло статку и коло обисца, хованя живини и ище веліх роботох котри требало окончиц там од Благовищия та по Михала. Кажди параст през тот час насправди мал роботи кажди дзень од рана до вечара кед сцел мац шицкого и добре жиц, а тиж так и обезпечиц себе и фамелі безпечно прежиц жиму.

У тедишніх часох жими були вельо жимнейши як нешка, як цо ше и сами здогадуеме, ми хтори зме народзени у чаше 60-их и 70-их рокох 20. столітия. Там уж дзешка коло беркасовского Кирбаю жима почала указовац свойо зуби, а боме уж и за Митра знали сциснуц векши мрази, а и шніг знал залетовац. По конец новембра патрело ше вирубац кукуричанку, поорац жимску бразду и з тим роботи на полю закончели. Остало лем ище концом новембра або початком децембра направиц забивачку и порихтац едзене за швета котри приходза, а тиж так и за цали рок. Порихтац масци, окуриц шунки, колбаси, сланіну и кед того шицко поробене, параст насправди тоти два-три мешаца ишол на рочни одпочивок. Не бул то таки одпочивок за яки го ми нешка тримаеме. Заш

лем, ту трбало намириц статок, подоіц крави, однесц млеко або порихтац за пияц. Було роботи, але не понагляло ше як през други часци рока бо ше не мушело исц на польо. Шніг котри падал валалу давал едну окремно чаривносц, кед сце одруцовали шніг зоз дражки, кед шицко коло вас закрите зоз билим шнігом мали сце чувство же ше находзице у даякей сказки. Окреме у тей жимскей краси знали уживац дзеци, а санкане и шлізкане були каждодньова активносц. Бежало ше по вонку од рана до вечара и патрело кажди час вихасновац у жимских бавискох, а вец уж звечара вистати,

зачервенети и замарзнути, углавним мокрих ногох од шнігу, сциговало ше дому и бежало нука до цеплого, гу пецу зограц ше и одпочинуц бо ютре знова чека санкане.

Тото нове 21. столітие принесло вельки препенки. Роботи на полю углавним поробя вельки трактори и машини, кукуричанку ше не рубе, а нет ані вельо статку на валале, млеко нет дзе ношиц бо нет вецей одкупного места. Едну або два крави не можеце тримац, а на пияц уж ніхто не ходзи бо вам за того треба дзешец файти рижней документації и потвердзеньох, а и векшину млекових продуктох маце у тарговинских центрох. Загради жени вше меней садза бо ше не виплаци, живину тиж уж слабо хто трима, а и забивачки уж вше ридши, бо кед ховаце 2 або 3 бравци мушице водзиц кніжку, а же бисце направели забивачку мушице виняц дошлебодзене од ветеринара и вшеліяк то заплациц, а вец ту и препатрунок мяса котри тиж треба заплациц. Тиж так векшина жителёх у валале старши людзе котри то сами не можу ані окончиц, а младих нет, а старши людзе так и так швиньске месо не шму ані есц пре роки и рижни хороти, та ше так живот параста препенел горездом. А и хвиля не як дакеди. Жими ше цалком препенели, шнігу зме уж шицки жадни, хтори кед през жиму спадне раз або два раз, затрима ше дзень-два и то шицко. А од мразох од дзешец и вецей спод нули нет ані бешеди, ша ані месо ше не може вимражиц. Од дзединских бавискох як цо то санкане, шлізкане и оруцоване нет ніч бо шнігу нет, а и дзеци не звикли, а ані су не зацикавени. Углавним шедза за компютером, можебуц и жима тераз будзе онлайн.

Томислав Рац

Польопривредна рубрика

Жимски часи у хотаре и овоцніку

Остатніх дньох шведочели зме „над-просеково“ високим температуром, без огляду же було и шнігу, зявюю нам ше велики температурни розлики зоз досц паданьями котри ше акумулюю у жеми за будучи период. Цепли дні погодую овоцнікаром у поглядзе легчайшого конченя жимского орезованя овоцарских културох, але температурни розлики и цепли дні зоз ризиком од мразу не одвитую самим овоцовим дrevком бо ше може случити же вегетация руши и вше зоз периоду мированя, а иснуе ризик од мразу. Нізки температури у терашнім периодзе не начкодза овоци, житу и ярцу хтори пошати вешені бо подноша ище нізши температури, але иснуе можлівосц же ше прикарма жимских културох очежшано виведзе прето же жем досц намочена и трактори не могу до поля, те ше прикарма одроби чим ше температури и дижджи стабилизую.

У житу и ярцу у предходним периодзе чкоду робели миши котрих було потрібно потривиц же би ше им зменшала популяция и не розмножовала, бо по жатву могу направиц чкоду, а голем

Приказ жимскей бразди (жридо: savjetodavna.hr)

ше защицели други животині. Жита и ярци ше находза у вигодних условиях и у будучим периодзе значне одробиц прикарму зоз азотним гнойом же бизме их порушали на розвой.

У прешлим периодзе цо ше дотика польоділства тиж так значне же би ше поорало на час, же би жем цеком жими вимарзла и акумуловала влагу, т.е. паданя хтори достала цеком жими, цо нам будзе хасновите у наступним периодзе за култури хтори буду хасновац тоту влагу.

У будучим периодзе ключни польопривредни роботи були би орезоване овоцох, пририхтоване машинох за сезону, правочасова прикарма житох (ожимих културох) и заверане

ше на тото може впливовац за розлику од хвилі... Потровени дзири хтори активни и до хторих зме положили отров було би найлеше кус прикриц зоз жему же би

Ярец вжиге

жимскей бразди, же би ше влага хтору жем достала у прешлим периодзе зачувала.

По тераз одробени и традицийни колячки на хторих людзе себе охабяю месо и його преробки (колбаси, кулени, сланіну...) же би мали своєю, домашне и здравше месо и месово деликатеси за будучи час у своїм обисце.

Антун Гарди

ЧОКОЛАДОВА ТОРТА

Час пририхтованя: 50 минути (без хладзены)

Час печеня: коло 20 минути по єдней пишкоти

За пишкоту потребне:

- 250 грами масла
- 150 грами цукру
- 2 ванилийово цукри
- кус солі
- 5 вайца
- 150 грами интегралней муки
- 50 грами какаа
- 2 ложички працку за печене

За фил потребне:

- 30 грами густину
- 2 ложки цукру
- 2 ванилийово цукри
- 30 грами какаа
- 1 вайцо
- 300 милилитри млека
- 150 грами масла (одмекнутого)
- 100 грами мелкого цукру

За посиповане:

- 20 грами натартей чоколади

1. Зограц рерну. Масло за пишкоту мишац з миксером на найвекшей швидкосци док ше не достане гладку масу. Поступне умишац цукер, ванилийов

цукер и соль. Мишац покля ше шицко добре не зедіи. Умишац єдно по єдно вайцо (кажде вайцо мишац дас пол минути).

2. До тей маси зоз штредню швидкосцу на два раз умишац муку помишану зоз какаом и працком за печене. Масу подзеліц на два часци и каждую часц печиц окреме у два часценей округлей фурми за торти (Ø 26 cm). Фурму положиц до зогратей рерни на роштель.

Температура рерни: коло 180°C
Горуци воздух: коло 160°C

Час печеня: коло 20 минути по єдним бисквиту

3. Другу часц цеста упечиц на исти способ. После печеня пишкоти охабиц ище 5 минути у фурми за торту, а вец их виняц на роштель за колачи обложени зоз папером за печене.

4. За фил у шерпенки помишац густин зоз цукром, ванилийовим цукром и какаом. Умишац вайца и млеко. Масу мишац на огню док не превре. Фил усапац до миски и закриц зоз фолию же би ше не влапела скорка. Охабиц най ше фил охладзи на хижней температури.

5. Масло и мелки цукер вимишац на пену и поступне го умишац до тиж так вимишаного филу. Масло и фил муша буц хижней температури бо ше фил у противним згрудкави.

6. Єдну пишкоту положиц на танер за торти и намасиц го зоз половку филу. На фил положиц другу пишкоту и дакус ю прициснуц. Цалу торту омасиц зоз филаром цо остал, од горе посипац зоз натарту чоколаду и охабиц най одстої.

Совет: Долні бисквит скорей филована попирскац зоз румом лебо коньяком.
Марияна Джуджар

Ровіні М.
02 06 2006
ПІТРОВІ